ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 10 ΑΘΗΝΑΙ, 1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1926 ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 23-24

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΔΡΑΠΕΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ

ΑΠΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΟΥ

Τί ὡραία ποὺ ἐπερνούσαμεν τὸ καλοκαῖρι εἰς τὸ Γαῖον. Ἡ μικρὰ πρωτεύουσα τῶν Παξῶν κατὰ τὰς πρωϊνὰς ὥρας ἦτο ἔρημος. Ὁ κόσμος δὲν κατέβαινεν ἀπὸ τὰ χωριὰ εἰς τὸν λιμένα. Ἐτοιμοῦσε νὰ περιᾷ τὶς ὧρες αὐτὲς μέσα εἰς τὰ δάση τῶν ἐλαιῶν καὶ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν λόφων, καὶ νὰ κατεβαίνῃ εἰς τὴν πιάτσα ὅταν ἐβυθίζετο ὁ ἥλιος εἰς τὴν θαλασσα. Ἔτοι οὔ ε κίνησις ὑπῆρχεν εἰς τὴν ἀγοράν, οὔτε θόρυβος κανένας εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ἀ αλήψεως. Τα ἁλίκια ἑλικνιζοντο εἰς τὴν ἔρημον θάλασσαν, σὰν νὰ ἦσαν ἐγκαταλελειμμενα, καὶ μόνον τὰ χαμίνια τοῦ λιμένος μὲ ἀνασυρμένα τὰ πανταλόνια τους ἐψάρευαν σπάρους. Μικρὰ εἰς τὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ λιμένος ἡ Ἀφροδίτη, μία μισόκοπη γυναῖκα, ἡ ὁποία ἦτο γνωστὴ εἰς ὅλους τοὺς Παξοὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα καρακόξα ἔπλενε τὰ ροῦχα της καὶ ἐτραγουδοῦσεν ἀδιάκοπα. Ἦτο προωρισμένη γιὰ γαλιάντρα κα νενὸς κοφεσαντάν, καὶ ἡ τύχη τὴν ἔκαμε πλύστρα. Ἀλλὰ τί μὲ τοῦτο; Δὲν ὑπῆρχε τραγοῦδι ποὺ ἀνέβλυζεν εἰς τὰ στενοκάντουνα τῆς Κερκύρας, ποὺ δὲν τὸ ἐγνώριζε καὶ δὲν ὁ ἐτραγουδοῦσε. Τὰ τραγούδια τῆς Ἀφροδίτης καὶ ὁ φλοῖσβος τῆς θαλάσσης ἦσαν τὰ μόνα ποὺ διέκοπταν τὴν ἀπόλυτον ἡσυχίαν τῆς κωμοπόλεως. Ἄλλη γυναῖκα δὲν ἐπαρουσιάζετο εἰς τοὺς δρόμους· ὅλες τὴν ὥρα ἐκείνη ἦσαν κλεισμένες στὰ σπίτια τους.

Ὁ ἐλαφρὸς τῆς θαλάσσης ἄνεμος ἐδρόσιζε τὸ Γάϊον. Εἰς τὸ μικρὸ καφενεῖον τοῦ Τασση Κανταρέλια ἐμαζευόμαστε ὅλοι ἐμεῖς ποὺ δὲν εἴχαμε καμμίαν ἐργασίαν καὶ ἐπερνούσαμεν τὰς πρωϊνάς μας ὥρας σιζητοῦντες καὶ παίζοντες πικετο. Οἱ θαμῶνες ἦσαν πάντοτε οἱ ἴδιοι· ὁ τελώνης ὁ ὁποῖος ἐθαυμάζετο περισσότερον γιὰ τὴν γυναῖκα του, μιὰν ὑψηλὴ μελαχροινὴ ἡ ὁποία ἐνεδύετο σὰν παριζιάνα καὶ διάβαζε τὰ «Ἐκλεκτὰ μυθιστορήματα» ὁ ταμίας, ἕνας Ζακυνθινὸς μὲ φαβορίτες, ποὺ ὡμοίαζε μὲ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας Φρὰντζ-Ἰωζέφ· ὁ τηλεγραφητής, ἕνας εὔθυμος νέος, ὁ ὁποῖος ἦτο διάσημος κιθαριστὴς καὶ ἐρωτευμένος μὲ τὴν δασκάλα, ὁ δημαρχος, ὁ ἰατρός, ὁ φαρμακοποιός, δύο-τρεῖς ἔμποροι ἐπιστρέψοντες ἀπὸ τὴν Βραΐλα μὲ χρυσὲς καδένες καὶ μὲ λουστρίνια παπούτσια καὶ ὁ ἀστυνόμος ὅστι τοποθετηθεὶς πρὸ ἐτῶν εἰς τὸ νησὶ εἶχε λησμονηθῆ ἐκεῖ ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας.

Αὐτὸς ἦτο τὸ σημαντικώτερον πρόσωπον τῆς συντροφιᾶ. Εἶχε καταντήσει πλέον σὰν ντόπιος ἀπὸ τὴν πολυχρόνιον διαμονήν του. Τόσον δὲ ἐφαίνετο εὐχαριστημένος μὲ τοὺς Παξούς, ὥστε δὲν ἐσκέπτετο νὰ κουνηθῇ ἀπὸ ἐκεῖ. Καθ' ὅλην τὴν μακροχρόνιον ὑπηρεσίαν του εἰς τὸ νησὶ μίαν μόνον φορὰν ἔλαβεν ἄδειαν διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὰ λουτρα, ὅπως θεραπεύσῃ τὴν ἐλαφρὰν ποδάγρα του· εἶχεν ἐξοικονομήσει χιλίας δραχμὰς καὶ μετέβη εἰς τὴν Κέρκυραν διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ ταξείδι του ἕως τὴν Αἴδηψον. Ἐκεῖ ὅμως τὸ ἴδιο βράδυ ἔμπλεξε σὲ κάποιο χαρτοπαίγνιον καὶ ἔχασε τὰ προωρισμενα γιὰ τὰ λουτρὰ χρήματα. Τὴν ἄλλη μέρα ἐπέστρεψεν εἰς Παξούς, λέγων ὅτι οἱ ἰατροὶ τῆς Κερκύρας ἐγνωμοδότησαν ὅτι τὰ θερμὰ λουτρὰ θὰ τὸν ἔβλαπταν καὶ ὅτι μόνον τὰ θαλασσια ἦσαν ὠφέλιμα διὰ τὴν νόσον του. Ἀπὸ τότε δὲν ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸ καφενεῖον τοῦ Κανταρέλια.

***

Ἡ ἀστυνομία δὲν εἶχε καμμίαν ἀσχολίαν. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου εἶνε οἱ φιλησυχότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου. Οὔτε καυγάδες, οὔτε ζωοκλοπαί, οὔτε δισπληκτισμοὶ συνεβαιναν ἐκεῖ. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἐπανασάτησε κατὰ τῶν Γαλλων καὶ ἔκαψε τὸ σπίτι ἑνὸς ἄρχοντα, ἐπλήρωσε δὲ τὴν ἡρωϊκὴν αὐτὴν πρᾶξιν μὲ τὸ τυφέκισμα δέκα ἐξ πολιτῶν, καὶ ἀπὸ τὸν φόνον μιᾶς γυνσικὸς τὴν ὁποίαν ἐσκότωσεν ἕνας μαινόμενος ἐκ ζηλοτυπίας ἐρωστής, ἐπὶ ἑκατὸν ὁλόκληρα χρόνια δὲν εἶχε συμβῇ τίποτε ἄλλο εἰς τὸν τόπον. Τὰ συμβάντα αὐτὰ τὰ ἐνθυμοῦνται μετὰ φρίκης οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ διηγοῦνται σὰν χθεσινὰ γεγονότα.

Ὁ ἀστυνόμος φυσικὰ δὲν ἠμπορροῦσε νὰ εὕρῃ καλλίτερον τόπον, ὅπως ἐνασκῇ τὰ καθηκοντά του. Ἐδιάβαζε ποικίλα βιβλία, καὶ συνεζητεῖ μὲ ἕνα συνταξιοῦχον σχολάρχη τὸν Μπάρμπα Βαγγέλη τὸν Κιούρλη, ἂν πραγματικῶς τὰ μακαρόνια ἦσαν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὸ φαγητὸν τῶν μακάρων, καὶ πότε εἰσηχθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὁ τονισμὸς τῶν λεξεων. Ἡ ὑπηρεσία ἐπήγαινε λαμπρά. Ἡ ἡμερησια ἀναφορὰ ἦ ο πάντοτε λευκὴ ὡς ἡ χιών. Εἶχε καταντήσει τόσον τυπική, ὥστε διεξήγετο διὰ νευμάτων ἢ τὸ πολὺ διὰ μονοσυλλάβων ἐντὸς τοῦ καφενείου. Ἐπαρουσιάζετο τὴν κανονισμενην ὥραν ὁ ἐνωμοτάρχης, ἔθετε κατὰ τὸν στρατιωτικὸν κανονισμὸν τὸ χέρι εἰς τὸ κασκέτο του καὶ ἐκινοῦσε τὸ κεφάλι. Ὁ ἀστυνόμος τὸν ἐρωτοῦσε:

— Τίποτε, Λαγοσκούφη;

— Τίποτε, κύριε ὑπομοίρσρχε.

Ἡ ὑπηρεσία ἐτελείωνε καὶ ὁ κύριος ὑπομοίραρχος ἐξακολουθοῦσε τὴν πορτίδα τοῦ πικέτου, διηγούμενος ἐν τῷ μεταξὺ ἀνέκδοτα τῆς στρατιωτικῆς του ζωῆς.

Ὁ ἀστυνόμος ὠνομάζετο Ἀλέξανδρος Σπίνουλας, ὅλοι ὅμως τὸν ἀπεκάλουν καπετὰν Ἀλέκο. Τὸν τίτλον τοῦ καπετάνιου τὸν ἔφερεν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ποὺ εἶχε λάβει μέρος εἰς κάποιαν εἰσβολὴν εἰς τὴν Θεσσαλιαν καὶ ἐπολέμησεν εἰς τὴν Μακρυνίτσαν. Εὑρισκετο ἔτι κεφαλῆς ὀλίγων χωροφυλάκων καὶ εἶχε παραπλεύρως του τὸν Τσαλαπετσόρη, ὅστις μὲ γυμνομένην σπάθην ἐκυνήγησεν ἕνα τουρκικὸν λόχον. Ὅταν διηγεῖτο τὸ κατορθώματα αὐτὰ μετεβάλλετο ὁ καπετὰν Ἀλέκος εἰς Τορκουατον Τάσσον. Οἱ ἀκροαταί του τοῦ καφενείου τοῦ Κανταρέλια δὲν ἐχόρταιναν νὰ ἀκούουν τὰς διηγήσεις του. Τὴν ἐποχὴν ποὺ τὸν ἐγνώρισα ἦταν πλέον πενηντάρης. Ὑψηλός, μὲ ὡραίαν κεφαλήν, στολισμένην μὲ ὑπογένειον κατὰ τὸ εἶδος τοῦ Ναπολέονιος Γ'. Τὰ στήθη του ἦσαν πλατειὰ καὶ προεῖχε ἡ κοιλιά του. Ἦτο ἀποτέλεσμα αὕτη τῆς καλοφαγίας καὶ τῆς ἀκινησίας. Διότι ὁ καπετὰν Ἀλέκος ἐθεωρεῖτο εἰς τὸ νησὶ ὡς λούκουλος καὶ τὸ μᾶλλον ἐπίλεκτον ποτῆρι. Ἄφινεν ὀλίγον ξεκούμπωτη τὴν στολήν του, κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ πρίγκηπος τῆς Οὐαλίας, ἐφοροῦσε πιντοτε μπότες καὶ ἐκρατοῦσε ἕνα μαστίγιον μὲ ἀργυρᾶν λαβήν. Ἐλέγετο ὅτι ἦτο ὀλίγον γυναικοθήρας καὶ ὅτι δὲν τοῦ ἦτο ἀδιαφορος ἡ γυναῖκα τοῦ τελώνου, τῆς ὁποίας τῆς ἐπρομήθευε τὰ «ἐκλεκτὰ μυθιστορήματα», καὶ τῆς ἔστελλε τρυγόνια κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ κυνηγίου. Ὅλαν ὡμιλοῦσε κατέληγε πάντοτε μὲ τὴν φράσιν.

— Μωρὲ βάσανα ποὺ ἔχει αὐτὸς ὁ κόσμος.

Ἐν τούτοις ἡ ἐξωτερική του ὄψις, ἡ εὐσαρκία του, ὁ ἥσυχος τρόπος τῆς ζωῆς του, κάθε ἄλλο ἐδεικνυον ἢ ὅτι ὁ κόσμος ἔχει βάσανα δι' αὐτον. Ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι ἔπλεεν εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς ἰνδικῆς νιρβάνας.

— Καὶ γιατὶ νὰ ἔχῃ βάσανα, ἔλεγεν ὅταν ἤκουε ὁ συμβολαιογράφος, ὁ Βαγγέλης ὁ Πίτσουνας. Δουλειὰ δὲν ἔχει καμμιά, τὸν μισθὸ τὸν παίρνει τακτικά· οἱ ψοράδες τοῦ πηγαίνουν τὰ καλλίτερα μπαρμπούνια· τὰ κοῖκια τοῦ φέρνουν ἀρνάκια τοῦ γάλατος ἀπὸ τὴν στεριά. Κρασὶ τῶν Ἀντιπάξων τοῦ στέλλει ὅσο θέλει ὁ Πρωτόγερος, σιτὸ πικετο κερδίζει, ποιὰ εἶνε τὸ λοιπὸν τὰ βάσανα ποὺ μᾶς σφυριζει κάθε μέρα.

— Βάλε καὶ τὴν κυρία Χρυσαυγή, προσέθετε κακεντρεχῶς ὁ τηλεγραφητής, δεικνύων μὲ τὸν ἀντίχειρα τὸ μέρος ὅπου εὑρίσκετο τὸ τελωνεῖον.

— Γειά σου Βαλε καὶ αὐτήνε γιὰ τὴν ποικιλία καὶ ἔλα τώρα νὰ μοῦ πῇς, πῶς ὁ καπετὰν Ἀλέκος ἔχει βάσανα σ' αὐτὸν τὸν κόσμον. Μωρὲ βάσανα καὶ συφορὲς ἔχω ἐγὼ ποὺ δὲν σταυρώνω πεντόδραχμο.

Ὅλοι ἐσυμφωνοῦσαν μὲ τὴν γνώμην τοῦ σιὸρ Βαγγέλη τοῦ Πίτσουνα.

Ἐν τούτοις εἶχε τὰ μικροβάσανά του ὁ καπετὰν Ἀλέκος. Εἰς ἐμὲ ποὺ ἤμουν ὁ στενώτερος φίλος του ὅταν μίαν ἡμέραν συνεγευματίζαμε καὶ ἐνῷ ἐπίνομε τὸ θυμασιο κρασὶ τῶν Αντιπάξων ποὺ τοῦ ἔστελεν ὁ Πρωτόγερος, μοῦ ἐξεμυστηρευθη τὰς ἀπαγοητεύσεις τῆς ζωῆς του. Δὲν εἶχε πλασθῆ αὐτὸς γιὰ χωροφύλακας. Ἡ φύσις τὸν προώριζε διὰ πνευματικώτερον στάδιον, ἀλλὰ ἡ θέλησις τοῦ πατέρα του, ἑνὸς παλαιοῦ συνταγματάρχου, γεμάτου ἀπὸ κοινωνικὲς προλήψεις, τὸν ἔσυρεν εἰς τὸν στρατῶνα τῆς χωροφυλακῆς καὶ κατεληξεν ἔτσι ἀστυνόμος εἰς τοὺς Παξούς. Αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τίποτε ἀπὸ τοὺς κανονισμοὺς τῆς χωροφυλακῆς, ἐγνώριζεν ὅμως ἐκ στήθους ὅλα τὰ ποιηματα τοῦ Πωράσχου καὶ τὰ δράματα τοῦ Βασιλειάδου. Ἀτηγγελλε μονοροῦφι τοὺς μονολογους τοῦ Σταύρου Κλίμα τῆς «Παραμονης» τοῦ Ραγκαβῆ καὶ τῆς «Γυλατείας» τοῦ Βασιλειάδη. Ὅσον διὰ τὸ ἡρωϊκὸν δρᾶμα τοῦ «Λεωνίδα ἐν Θερμοπυλαις» τὸ ἤξευρε εἰς τὰ πέντε δάκτυλα. Πράγματα βιβλια πολὺ περιεργα δι' ἕνα ὑπομοιραρχο, τοῦ ὁποίου οἱ συνάδελφοι ἔτρωγαν μόνον τὰ κοτόπουλα, ὅταν εἰσήρχοντο εἰς τὸ χωριά, καὶ ἐρήμαζαν εἰς τὸ ξύλο τοὺς χωριάτες κατὰ τὰς ἐκλογάς.

— Ἤμουνα ἐγώ, βρέ ἀδελφέ, γιὰ χωροφύλακας; μοῦ εἶπε μιὰν ἡμέρα.

— Ἀμ' γιατὶ νὰ γίνῃς, καπετάνιε μου, τοῦ ἀπαντησα. Γιατὶ δὲν ἐγινόσουνα τίποτε ἄλλο.

— Γιατὶ δὲν ἐγινόμουνα! Τὸ κρῖμα ἂς τὸ ἔχῃ ὁ πατέρας μου ποὺ μὲ ἐπῆρε στὸ λαιμό του. Ἄκουσε τί συνέβη σ' ἐμένα καὶ κλάψε με. Ἐγὼ ἔτρεφα μεγάλη ἀγάπη στὸ θέατρο. Κάθε βράδυ τὸ καλοκαῖρι δὲν ἄφινα παράστασι. Ὅταν ἐτελείωσα τὸ γυμνάσιο ἠθελησα νὰ ἀνεβῶ στὴ σκηνή. Τοτε ἔπαιζεν ὁ θίασος τοῦ Ἀλεξιάδη εἰς τὸν «Ἀπόλλωνα», θὰ θυμᾶσαι αὐτὸ τὸ θέατρο ποὺ ἦταν κοντὰ στὸ ἀγγλικὸ νεκροταφεῖο στὸ Ζάππειον. Τόσο εἶχα ἐνθουσιασθῆ ποὺ ἐπῆγα καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ μὲ προσλάβῃ κ' ἐμένα στὸ θιασό του. Ἀφ' οὗ μοῦ ἔδωκε νὰ μάθω ἕνα μέρος ἀπὸ τὸν «Λεωνίδα ἐν Θερμοπύλαις», ἔπειτα μὲ ἔβαλε καὶ τοῦ τὸ ἀπήγγειλα. Μὲ ἐθαύμασε, μοῦ εἶπε πῶς θὰ ἐγινόμουνα λαμπρὸς ἠθοποιὸς καὶ ἔδειξε μεγάλη προθυμία νὰ μὲ ποσλάβῃ στὸ θιασον. Δὲν μποροῦς νὰ φανταστῆς τί ἦτανε αὐτὴ ἡ τρούπα. Ἔπαιζε ὁ περίφημος Ἀνδρονόπουλος καὶ ἡ Φιλομήλα Μπονασέρα. Αὐτὴ μὲ εἶχε μαγέψει καὶ μπορῶ νὰ σοῦ πῶ ὅτι εἶχα τοιμπηθῆ λιγάκι μαζύ της. Ὅταν μοῦ εἶπεν ὁ Ἀλεξιάδης ὅτι μὲ παίρνει μαζί του, ἔγινα τρελλὸς ἀπὸ χαρά. Ἐπῆγα ἐνθουσιασμένος στὸ σπίτι μου καὶ μὲ τὴν πεποίθησι ὅτι θὰ εὐχαριστοῦσα τοὺς γονεῖς μου, τοὺς ἀνεκοίνωσα τὴν ἀπόφασίν μου.

Ὁ πατέρας μου, μόλις μὲ ἤκουσεν ἐμελάνιασε, σὰν νὰ τοῦ ἔπεσεν ἀποπληξία.

— Ἄκουσε μωρέ, μοῦ εἶπε· ἐὰν τολμήσῃς νὰ ξαναπῇς αὐτὲς τὶς ἀνοησίες θὰ σὲ κόψω σὲ δύο μὲ αὐτὸ τὸ σπαθί, καὶ μοῦ ἔδειξε τὴν κρεμασμένη σακοράκα του.

Ἐγὼ ὅμως ποὺ εἶχα μανία γιὰ τὸ θέατρο καὶ ἐνόμιζα ὅτι θὰ γίνω ἔνδοξος, ἄκουσα βερεσὲ τὰς ἀπειλάς του. Ἐδραπέτευσα ἀρὸ το σπίτι καὶ κατεβῆκα εἰς τὸν θίασο ποὺ ἔπαιζε στὸν «Ἀπόλλωνα». Στὸ σπιτι μου μὲ εἶχαν χάσει. Ἐνόμισαν ὅτι φοβηθεὶς ἀπὸ τὰς ἀπειλὰς τοῦ πατρός μου εἶχα ὑπάγει εἰς τὸ Μεσολόγγι πλησίον τῆς μάμης μου, καὶ ἔτσι ἦσαν ἥσυχοι. Εἰς τὸν «Ἀπόλλωνα» τότε ἐπαίζετο ὁ «Λεωνίδας ἐν Θερμοπύλαις». Ἡ ἐπιτυχία του εἶχεν ἐνθουσιάσει ὅλον τὸν κόσμο, ὁ ὁποῖος ἐγέμιζε κάθε βράδυ τὸ θέατρο. Εἰς ἐμὲ εἶχαν δόσει τὸ ρόλο τοῦ Ἀγγέλου. Θυμᾶσαι τὶ ὡραῖες ἀποστροφὲς ἔχει βάλει εἰς τὸ στόμα του ὁ συγγραφεύς. Ἤμουνα συγκεκινημένος, ἀλλὰ καὶ ὑπερήφανος μὲ τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον μοῦ ἔδωσαν, γιὰ νὰ παρουσιάσω πρώτη φορὰ ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ. Τὸ θέατρο ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἦτο τιένμ. Ἡ παράστασις ἐπήγαινε λαμπρά. Τὸ κοινὸν ἐχειροκροτοῦσεν ἀδιακοπα. Ὁ Ἀλεξιάδης ἦταν καταχαρούμενος· ἡ Φιλομήλα τρελλὴ ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὰ χειροκροτηματα τοῦ κοινοῦ. Ἦλθε καὶ ἡ σειρά μου νὰ βγῶ στὴ σκηνή, ὅπου ὁ Ἀνδρονόπουλος ὡς Ξέρξης εἶχε θαμβώσει τοὺς ἀκροατάς. Ποτέ μου δὲν εἶδα μεγαλοπρεπέστερο Ξέρξη μὲ τὴν ὡραία τιάρα του καὶ βουτημένον στὸ χρυσάφι. Τὴν ὥρα ἐκείνη ἐπαρουσιάσθηκα κι' ἐγὼ στὴ σκηνὴ ὡς ἄγγελος. Ὁ Ξέρξης μὲ τὴν σατραπικὴν ὑπερηφάνεια μᾶς ἔλεγε:

— Ἴδετε τὰς μυριάδας τῶν στρατιωτῶν μου· μὲ τὸ βέλη των οὔριον εἰμποροῦν νὰ σκιάσουν τὸν ἥλιον. Πόσοι εἶστε σεῖς;

— Τριακόσιοι! τοῦ ἀπήντησα ὑπερηφάνως. Τὸ κοινὸν μ' ἐχειροκρότησε ζωηρότατα, ἀλλ' ὁ Ξέρξης ἐκάγχασε καὶ εἶπε:

— Παραδοθῆτε εἰς τὴν ἰσχύν μου, ἐὰν θέλετε νὰ ζήσετε καὶ νὰ λάβετε ἀμοιβάς· κύψατε πρὸ τοῦ βασιλέως τῶν βασιλέων τὰς κεφαλάς σας.

— Αἱ κεφαλαί μας πίπτουσιν ἀλλὰ δὲν κύπτουσι, τοῦ ἀπήντησα. Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἤμουν ὑπέροχος. Τὸ θέατρον ἐσείσθη ἀπὸ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰ μπράβο. Ἔδρεπα τὰς πρώτας δάφνας· αὐτὴ ἦτο ἡ ἐνδοξοτέρα ἡμέρα τῆς ζωῆς μου. Ὅτε μέσα εἰς αὐτὸν τὸν ἐνθουσιασμὸ τοῦ κοινοῦ ἀκούω ἔξαφνα μίαν βραχνὴν φωνήν.

— Μωρὲ αὐτὸς εἶνε ὁ Ἀλέκος. Ἀ! τὸν μασκαρᾶ μοῦ ἔγινε θεατρίνος. Τώρα νὰ σὲ μάθω ἐγὼ πόσα ἀπίδια βάλλει ὁ σάκκος.

Στρέφω πρὸς τὸ μέρος ποὺ ἤρχετο ἡ φωνὴ καὶ φαντάσου, βλέπω τὸν πατέρα μου μαινόμενον, μὲ τὸ χέρι εἰς τὴν λαβὴν τῆς σπάθης καὶ ἕτοιμον νὰ ὁρμήσῃ εἰς τὴν σκηνὴν διὰ νὰ μὲ σπαράξῃ. Προεκλήθη συγχυσις· ὁ Ξέρξης ἔχασε τὰ λόγια του, ἡ παράστασις διεκόπη κ' ἐγὼ ἔτσι ὅπως ἤμουνα ντυμένος ὡς ἀρχαῖος Σπαρτιάτης μὲ τὴν περικεφαλαία, τὸ δόρυ καὶ τὴν ἀσπίδα, ἐβγῆκα ἀπὸ τὴν μικρὴ πόρτα τῆς σκηνῆς καὶ τὸ ἔβαλα

στὰ πόδια. Οἱ δύο ἀγγελιαφόροι ποὺ ἠκολούθουν τὸν πατέρα μου, ὅστις ἦτο ὑποφρούραρχος, μὲ ἔστρωσαν στὸ κυνῆγι. Ἐ σι καταδιωκόμενος, λαχανιασμένος, ἔφθασα εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, γυμάτην ἀπὸ κόσμον. Ἡ θέα ἀνθρώπου μὲ στολὴν ἀρχαίου Σπαρτιάτου, κατὰ μῆνα Αὔγουστον, ἐξήγειρε τὴν γενικὴν περιέργειαν. Ὁ κόσμος ἄφησε τὰ τραπεζάκια καὶ μὲ ἠσυχεκύκλωσεν. Οἱ ἀγγελιαφόροι μὲ συνέλαβον καὶ μὲ ὡδήγησαν εἰς τὸ φρουραρχεῖον ὅπου ἔφθασε καὶ ὁ πατέρας μου.

— Μοῦ ἐρωτήλεψες τὴν οἰκογένεια θεομπαίχτη, μοῦ εἶπε, μοῦ ἐπέταξε τὴν περιεφαλαία καὶ μὲ ἄρχισεν εἰς τοὺς φύσκους. Ἔτσι, φίλε μου, ἐτυμένος σὰν ἀρχαῖος Σπαρτιάτης καὶ ξολοφορτωμένος ὠθηγήθηκα στὸ-σπῆτι. Τὴν ἐπομένην μὲ κατέταξαν στὴν χωροφυλακήν. Μέσα εἰς τὸν στρατῶνα τοῦ Παληοῦ Τζαμιοῦ κατέρρευσαν ὅλα τὰ ὄνειρα τῆς φιλοδοξίας μου. Ἀπὸ τότε ἄλλαξα στάδιο καὶ καθὼς βλέπετε, ἀντὶ νὰ ὁμιλῶ σὲ σχηνὴ μὲ τὸν Ξέρξη, δέχομαι κάθε πρωῖ τὴν ἀναφορὰ τοῦ ἐνωμοτάρχου Λαγοσκούφη εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ Καντερέλια. Λέγων ταῦτα ἐκένωσε μέχρι τελευταίας ρανίδος τὸ ξανθὸ κρασὶ τῶν Ἀντιπάξων, δύσθυμος ὁ καπετὰν Ἀλέκος. Εἶχε σύψῃ τὸ κεφάλι του σὰν κᾶτι νὰ ἐσκέπτετο. Ἔπειτα μὲ ἠτένισε κατὰ πρόσωπο καὶ προσέθεσε:

—Ἤθελα νὰ ζοῦσεν ὁ πατέρας μου γιὰ νὰ ἰδῇ τὴν κατάντιαν μου. Δέκα χρόνια κλεισμένος εἰς αὐτὴν τὴν ἁγίαν Ἑλένην, σὰν τὸν Ναπολέοντα Συλλογίσου πόσες φορὲς θὰ εἶχα γίνει στρατηγός, ὑπουργὸς καὶ βασιλιᾶς ἀκόμη ἐπάνω στὴ σκηνή. Ἂς ἔρθῃ τώρα νὰ μὲ ἰδῇ ὑπομοίραρχο, μὲ πολδάγρα καὶ ἔτοιμο νὰ μὲ πάρῃ τὸ ὅριο τῆς ἡλικίας μὲ μιὰ ψωροσύνταξι ἑκατὸ δραχμῶν. Αἴ, μωρὲ βάσανα ποὺ ἔχει αὐτὸς ὁ κόσμος!

ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΗ Ο ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ;

Ἡ γρηὰ Παγόνα ἡ Γούλαινα ἐβδομηντάρα, τοὺς εἶχε φάει ὅλους πέρα καὶ πέρα τῆς γενιᾶς της· καὶ τὸ γυιὸ καὶ τὴ νύφη της καὶ τὰ δυὸ ἀγγόνια καὶ τὰ ξαγγόνια της. Λὲς καὶ ἦταν αὐτὴ ἡ ἰδία ὁ Χάρος καὶ τὸ θανατικὸ τσῦ σπιτιοῦ της.

Γρουσούζα, μὲ τ' ὄνομα, τὴ λέγανε ὁλόγυρα στὴ γειτονιά· καὶ κάθε φορά, ποὺ σέρνοντας τὶς φελλοχουντοῦφες καὶ πιάνοντας τὸν τοῖχο τοῖχο, κατέβαινε τὰ σκαλάκια τοῦ τυφλοσόκακου τῆς Πλάκας, πηγαίνοντας στὸν Ἅη Γιάννη τὸν Προδρομο ν' ἀνάψῃ κεράκι γιὰ μιὰ ἀπὸ τὶς τόσες ψυχὲς ποὺ ἔστρωβόδωσεν, ὁ γαυιακὸς μανάβης, ὁ μπάρμπα Διάκος μουρμουρίζοντας κάτω ἀπὸ τὰ παχειὰ μουστάκια του, τὴν ἔψελνε.

— Μωρὴ Σρίγγλα! Τρέμω ποὺ σὲ βλέπω! Ἔναν... δυό, τρεῖς, ὀχτώ... Νισάφι! Πάρτο πιὸ ἀπόφαση καὶ ἄμε.... Ἀλλὰ τὶ ἔφταιγε ἡ δύστυχη Παγόνα: Καὶ πιὸ δίκαιος ὁ παπα-Γληγόρης τ' Ἅη Νικόλα τοῦ Ραγκαβᾶ, σταυρώνοντας τὰ χέρια καὶ ἀστήθια κάθε φορὰ ποὺ τὴν ἔβλεπε, ἐκύταζε πρὸς τ' ἀπάνω σιγοψιθυρίζοντας.

— Ἀν ἐιχνίαστοι αἱ βουλαὶ τοῦ Ὑψίστου!

— Κι' ὅμως δὲν ἦταν καθόλου κακιὰ γρηοῦλα· μήτε ἀμποτωλή' καὶ σιγουρα καὶ ὁ Πέτρος θὰ τῆς ἄνοιγε διάπλατα τὴν Πύλη τοῦ Παραδείσου, κι' ὁ Ἀρχάγγελος πολὺ μαλακὰ τινάζοντας τὰ φτερὰ θὰ τῆς ἔπερνε τὴν ψυχούλα!

Ἀπ' ὅλη τὴ γενιὰ· μοναχικὸ στερνοπαίδι τῆς κορης της ἀπόμενε ὁ Μιχαλάκης ὁλοξάνθο, σγουρόμαλλο γαλανιμάτικο ἀγόρι συντροφιὰ στὰ γηρατεῖα της· παρηγοριὰ στὴ μονᾳξιά της καὶ κρῦκος ἀλυσοίδος ποὺ τὴν ἔδενε μὲ ὅλους τοὺς νεκροὺς τῆς φαμιλιᾶς της.

Ὁ Μιχαλάκης, ἡ ζωή της, ἡ ψυχή της, ὁ νοῦς της, ἡ ἔννοια της, τὸ εἶνε της....

— Νὰ ζήσω λίγο ἀκόμα νὰ τὸν μεγαλώσω, κ' ὕστερα νὰ τὰ κλείσω ἡ ἄμοιρη· κατάρα μου, ποὺ νὰ μὴν ἔσωσα... ποὺ ξεκλήρισα σιτι ὁλόκληρο

Κι' ὁ Μιχαλάκης ἔξη χρονῶν ἀγόρι μεγάλωνε στὴ γέρικη ἀγκαλιά. Καὶ ἡ γερόνεισσα, καὶ οἱ γειτόνοι, καὶ οἱ γνῶριμοι, ὅλο λέγανε.

— Τὶ θὰ γίνῃ ὁ Μιχαλάκης ἄμα πεθάνῃ ἡ γρηά; Ποῦ θὰ ἀποκουμπήσῃ μοναχὸς δίχως κανένα στὸν κόσμο!

— Ἔχει ὁ Θεός: ἔλεγε ὁ παπα-Γληγόρης: αὐτὸς φροντίζει καὶ γιὰ τὰ σπουγγιτιὰ· αὐτὸς θὰ ρίξῃ τὴν ματιὰ του καὶ σε' ὀρφανό! Κι' ὁ Μιχαλάκης ζοῦσε στὰ χάδια καθισμένος στὰ γόνατα τῆς γερόντισσας: πισμένος ἀπὸ τὴν ἄκρια τῆς φούστας κι' ἀκολουθῶντας την, καὶ στὴν ἐκκλησιά, καὶ στὸ δρόμο, καὶ στὰ σοκάκια τῆς γειτονιάς, πιπιλίζοντας κορομέλες· ξετρέχοντας τὴν γρηοῦλα πότ' ἐδῶ καὶ πότ ἐκεῖ, ὡς ποὺ τὴν κουραζε πολύ, καὶ ἀπόκαμε κι' αὐτός· κ' ἔπειτα καθισμένοι κ' οἱ δύο κάτω ἀπ' τὴ συκιὰ τῆς αὐλῆς τοῦ πτωχικοῦ στὸν πλατύφυλλον ἰσκιο τῆς ἐπιαν ἡ μία τὴν καλτσοβελόνα νὰ τοῦ πλέξῃ μάλλινα καλτσάκια γιὰ τὸν χειμῶνα, κι' αὐτὸς σταυροποδὶ ἔπαιζε τα πεντόβολα Ἡ συκιὰ τὸ καταραμένο δέντρο κι' ἀπ' τὸ Χριστὸ ἰσκιο· μὲ τὸ σεραβὸ κορμό της, τὰ φιδωτὰ καὶ γυρισταὶ κλαδιά της, μόνη ἀπόμενε κι' αὐτὴ ἀπ' ὅλα τὰ δεντράκια τῆς αὐλῆς ποὺ εἶχαν ξεριζωθῆ ἢ ξεραθῆ, ἀπόμενε στὴ μέση σὰν φάντασμα λές καὶ ἦταν ἕνα μὲ τὴ γρηά, καὶ καθὼ ἅπλωνε τὰ ζαβὰ κλωριά της, ἕνα τὸ μεγαλύτερο, σκέπαζε μὲ τὸν ἰσκιο κι' ἐμπό ιζε ἕνα μικρὸ ζαμπάκι φυτεμενο σὲ γλάστρα, ἕνα μπουμπούκι, νὰ ξανοιῇ στὸ φῶς τοῦ ἥλιου ποὺ τ' ἀποζητοῦσε. Κι' ἡ γρηὰ ἄκουμποῦσε γερὰ στὸν κορμὸ τῆς συκιᾶς κ' ἔπλεκε, κ' ἔπλεκε τὶς κάλτσες τοῦ Μιχαλάκη γιὰ τὸ χειμῶνα Κι' ὁ Μιχαλάκης ἀκουμποῦσε στὴ μεγάλη γλάστρα μὲ τὸ ζαμπάκι τὴ ῥάχη του, κ' ἔπαιζε, κι' ἔπαιζε τὰ πεντόβολα!

***

— Δέσε τὴν κούνια Γιαγιά!

Κ' ἡ γιαγιὰ μὴ χαλῶντας χατήρι πῆρε σκοινί, καὶ στὸ ποιὸ χαμηλὸ κλωνάρι, σ' ἐκεῖνο πούπνιγε μὲ τὸν ἰσκιο του τὸ ζαμπάκι, ἔδεσε κούνια κι' ἔβαλε τὸ μαξιλαράκι, καὶ μὲ τὰ ξέσπρα χέρια της ποὺ μοιάζαν τὰ ροζωμένα καὶ στριφτὰ κλαριὰ τῆς συκιᾶς, βοήθησε τὸ Μιχαλάκη ν' ἀνέβῃ!

"Ολο γέλοια καὶ χαρά! Σὰν τὸ κρύσταλλο ἀντηχοῦσε τὸ γαχάνισμά του. Γελοῦσε κ' ἡ γρηά, σὰ νὰ «λαιγε!

"Οπ, μιὰ ἀπάνω ὁ Μιχαλάκης, μιὰ κάτου! Κοὶ καθὼς ἀνέβαινε στὰ ὕψη, καὶ χτυπῶντας ὁ ἀέρας ῥοδοκοκκίνιζε τὰ μαγουλάκια καὶ ξανέμιζε τι ξανθὰ σγουρὰ μαλλιά, κ' ἔκανε νὰ γαλανιάζουν βαθύτερα τὰ ματάκια του, ἡ γερόντισσα νόμισε πῶς ἔβλεπεν ἕνα ἀπ' τὰ τρία ἀγγελοῦδια τὰ ζωγραφισμένα στὸ Τεμπλο τ' Ἅη Νικόλα. Κι' ὅπως κατὰ πίσω ἀνέβαινε ὡς ἐκεῖ ποὺ δὲν ἔπαιρνε ἄλλο, καὶ ξεφωνιζονταις μικρὰ χαρωπὴ φωνούλα, ἑτοιμαζόνταν γιὰ τὰ κάτω τεντώνονται. τὸ σκοινὶ τὰ δυὸ χεράκια σὰν φτεουγίτσες. φαινόταν ἴδιο κι' ἀπυράλλακτο τ' ἀγγελοῦδι τῆς ἐκκλησιᾶς ζωγραφιστό, κ' ἕτοιμο νὰ πετάξῃ σὰ οὐράνια!

— Τὶ θὰ γίνῃ ὁ Μιχαλάκης. σὰν τὰ κλείσω πιά; ρωτιότανε ἡ γρηὰ Παγόνα. Τὶ θὰ γίνῃ;

— Τὶ θὰ γίνῃ ἀλήθεια; ρωτοῦσαν οἱ γειτόνοι κι' ὅλος ὁ κόσμος; Κι' ὁ Μιχαλάκης μιὰ κατέβαινε καὶ μιὰ ἀνέβαινε· καὶ φαινό αν σὰν νὰ πετάει καὶ σκόρπιζε τὸ γέλοιο του ἀγγελικὴ φωνοῦλα ποὺ ἀντιλαλοῦσε ὡς ἔξω στὸ σοκάκι κι' ὡς τὴ γωνιὰ τοῦ Διάκου τοῦ μανάβη ποὺ πάλι μουρμούριζε...

— Στρίγγλα Στρίγγλα· σὲ φοβᾶμαι...

Κι' ὁ Μιχαλάκης πετοῦσεν, ὦ μιὰ στιγμὴ ποὺ βοέθηκε τοσο ψηλά, ποὺ δὲ θελησε νὰ ξαναπατήσῃ πιά. Ἕνα κράκ! ἀκούσηκε, τὸ σκοινὶ ἔσπασε... καὶ τὸ μικρὸ ξανθὸ σγουρὸ κεφαλάκι βρέθηκε νὰ χτυπήσῃ στὸ γύρο τῆς γλάστας μὲ τὸ ζαμπάκι καὶ τὰ δυὸ μικ· ἀ παχουλὰ χεράκια βρέθηκαν ν' ἀγκαλιάσουν μ' ἕνα σπασμὸ τελευταῖο τὴ μεγάλη γλάστρα, καὶ τὸ ζαμπάκι ρανίσηκε μὲ μιὰ σταλιά, μιὰ μικρὴ σταλιὰ αἷμα.

Μὰ οὐτὰ εἶνε τῆς γῆς καὶ τοῦ κάτω κόσμου πράματα. Ἡ Ἀλήθεια εἶνε πῶς ὁ Μιχαλάκης. πετῶντες ψηλὰ σὰν τ' ἀγγελοῦδια τοῦ Τέμπλου τ' Ἅη Νικόλα, δὲ θέλησε πιὰ νὰ ξανακατέβῃ!

***

Ὅτσον ἡ ἄμαξα γύρισε ἀπ' τὸ κοιμητήρι, ὁ παπα-Γληγόρης βοηθῶντας τὴν γρηὰ νὰ κατέβῃ καὶ κυτ ἀζοντας τὸν Διάκο τὸ μα ἄβη ἕτοιμο νὰ τὴν προσδεχτῇ μὲ τὴν «Στρίγλα Στρίγλα ἰδραγες κι' αὐτὸ τοῦκανε νόημα ἀπὸ μακρυὰ μὲ τὸ δάχτυλο στὸ στόμα, νὰ σωπάσῃ καὶ σσυρώνοντας τὰ χέρια στὰ στήθια του κύτταξε πρὸς τ' ἀπάνω λέγοντας.

— Ἀνεξερεύνητοι αἱ βουλαὶ τοῦ Ὑψίστου!

ΛΑΥΡΑΣ

Οἱ δύο «μάγιας» στὸ μπαλκόνι. Τοῦ Γκόϋα

ΣΥΧΝΑ....

Συχνά, καθὼς τὴν ἔβλεπα νὰ στέκῃ στὸ πλευρό μου,
σὲ σκέψι νὰ βυθίζεται κι' ὄνειρων στοχασμούς,
ρωτοῦσα μήπως ἤτανε μιὰ πλάνη ἢ ὄνειρό μου
καὶ βλέπω τέτοιον ἄγγελο καὶ τέτοιους οὐρανούς.

Συχνά, καθὼς ἀντίκρυζα τὰ μάτια της νὰ ὑγραίνουν
ὡς ὅταν παίζ· ὁ ἄνεμος μὲ σύννεφα δειλά,
ρωτοῦσα μήπως ἤτανε τὰ δάκρυα ποὺ βγαίνουν
ἀπ' τ' ἄνθη καθ' ἀπόβραδο, τῶν κρίνων τὴν καρδιά

Συχνὰ καὶ τώρ' —ἀλλοίμονο!—τὸ φάσμα της στὸ [νοῦ μου
περήφανον ὑψώνεται μὲ λύπη καὶ χαρά,
καὶ σκέπτομαι ποὺ πέρασε στὰ βάθη τ' οὐρανοῦ μου
καὶ μ' ἄφησε γι' ἀνάμνησι καὶ αὐσύς καὶ συφορά.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΑΝΤΥΠΑΣ

ΤΕΧΝΙΤΡΑ

Δὲ: τὸ μικρὸ τὸ χελιδόνι.
χωρὶς ἀλφάδι καὶ μιστρί.
πῶς τὴ φωλιτσα του σκιρώνει
μὲ μαστοριὰ τρισθαμαστή!

Τόγα ποιος τὸ ἔχει δασκαλέψει
ποιος τὸ δίδαξε τὴν τέχνη αὐτή;
Ἀπὸ τὴ φύσι ἢ ἀπὸ σκέψι
ἔχει τὴν τόση προκοπή;

Καὶ πάνω ποιός νὰ σ' ἔμαθε τὴν τέχνη νὰ κεγιᾶ: βαθειά,
σ' ὅποια καοδιά, ἐωῶτων πάθη
κοὶ νὰ τὰ πλέκεις τεχνικά;

Ἄλλος σ' ὡρμήνευμεν ἢ μόνη,
μὰ φωκήχνος ἄλνοες γεφῆς,
χωρὶς σφυρί, βαρειὲς κι' ἀμόνι
μὲ χαμογέλοια καὶ μαιιές;

ΙΜΕΡΟΣ ΛΥΚΙΑΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΣΟΝΕΤΤΑ

Παλινωδία

Ὁ ἥλιος τῆς ἀγάπη δὲ βουτάει
γιὰ μένα ἀκόμα! Λύτερη ἀπὸ λήθη
σὲ πλουμισμένη στάμνα δὲν ἐχύθη
καρδιὰ χρυσὴ ποῦ ἡ νιότη τὴ μεθᾶει.

Μύρο βαλανιδιᾶς μοσκοβολάει
τὸ ἔγγο μου· κ' ἐντός μου δὲν κοιμήθη
τῆς ζωῆς τὸ πολύβουο παραμύθι,
μὰ ἀνειρων κοσμους ἄγνους μελετάει.

Ὅμοια κισσὸς μὲ σφιχτοζώσει ἡ σκέψη
ποὺ τοῦ ἐρωτά μου ἐπότισεν ἡ κρήνη.
Παλμοὶ βουεροι τα ὀστᾶ μου ἔχουν μαγέψει:

Ἀπάνω ἀπὸ τὴ χέρσα λησμοσύνη
μετεωρίζομαι ὅπως ἡ ἀ-ιμόνη
τὸν ἔρμο βράχο ἀθανατίζει μόνη.

Εμφάνιση στὴν ἔξοχή.

Τ' ἀγεράκι στὰ κρίνα δὲν ἐμίλει
καὶ κεῖνα κάτι ἐθέλαν ξαναμμένα.
Τὸ τραγούδι του γύρευε καθένα
τὰ πλάσματα ὅλα στὸ σιγὸ τὸ δείλι.

Ξάφνου ἐφάνης. Τζιτζίκια, ἀηδόνια, γρῦλοι
σφυρίξαν μυστικὰ σὰ βυθισμένα.
Κρυφοὶ ἐγελάσαν κοῦκκοι ἐρωτεμένα
σὲ κάποια πικροδάφνη, κάποιο ἀγριλι.

Οἱ ἀνθοὶ ἐσαλέψαν· μύρια πεταλούδια
στὴ βραδυνὴ τὴν αὔρα ἀγαπηθῆκαν
ἀπὸ τὰ οὐρανια ἀνάλαφρα ἀγγελοῦδια
γύρω σὰ δέντρα σὰν ἀχνοὶ ἐχαθῆκαν.

Ἤσυχα πᾶσα ἡ χτίση ἐτραγουδοῦσε.
Ὁ ἔρωτας ἀβῶρητα ἐξυπνοῦσε.

Τὸ τραδούδι τῆς Ἀγίας Περπέτουας, σὰν οἱ δήμιοι τῆς ἐσκότωσαν τὸ παιδὶ στὴν ἀγκαλιά.

Μοῦ πνίξαν τὸ παιδί μου τὰ σκυλιὰ
καὶ τὸ πυρρὸ ὀχ τὰ χειλη του σημάδι
κοιτάω στὴ ρογα ἀκόμα, ἀκόμα ὡς χάδι
ἡ ἀνάσα του μοῦ λούει τὴν ἀγκαλιά.

Ἐκούρσιψαν τὴν ἥμερη φωλιὰ
καὶ τοῦ κόρφου μου τὸ περιπλοκάδι
σὰ γινοπώρου ἀπόμεινε ρημάδι,
χωρὶς ἀνθούς, τραγούδια καὶ φιλιά.

Φριχτὰ φριχτὰ μᾶς ἐχωρίσαν. Ὅμως
εἶναι γοργός τοῦ μαρτυρίου ὁ δρόμος
καὶ στὴ φωνή μου γρήγορα ἀπαντένει.

Ἔτσι ἡ ψυχὴ ἀπὸ τώρα κελαϊδεῖ
ὡς ἠλοῦθε τὸ θάνατο ἀνασένει,
ψηλὰ στοῦ βίου τ' ἀκρότατο κλαδί.

Τὸ τραγούδι τῆς Ἀγίας Περπέτουας μέσ' στὸν ἱππόδρομο, λίγο πρὶν μαρτυρήσῃ.

Πολὺ νὰ μὴν κρατήσῃ ἡ σιγαλιὰ
πὺ βαθεια μὲ κυκλώνει ὥσὰν τὸν Ἅδη.
Ταχια τοῦ βίου νὰ φύγω τὸ σκοτάδι,
τοῦ παιδιοῦ μου ν' ἀκούσω τὴ λαλιά.

(Θὰ'χῃ ὅλο φῶς τὰ ὀλόξανθα μαλλιά,
μὲ ἀνθηρὸ τυλιγμένα μυστοκλάδι.
Θὰ ὀρῇ μὲ γέλιο, στο ἱερὸ λειβάδι
τὴν παλιά μας νὰ πλεξουμε φωλιά).

Μὰ ἀκούω τὸν ταῦρο. Εἶμ ἕτοιμη. Εἶμ' ὀρτή.
Στερεη προσμένω Χριστοφόλαστη
τὰ μπράτσα ἀνοιγω νὰ τὸν ἀγκαλιάσω!

Κεντρίσετε μὲ φλόγα τὰ πλευρά του,
ἡ ὀργὴ νὰ σβυσῃ ἐντός μου τοῦ κεράτου,
στὸ δρόμο τὸ παιδί μου νὰ προφτάσω.

Ὁ Ὀδυσσέας ἔτσι μίλησε στὴν Καλυψὼ σὰν ἀποφάσισε νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ.

Στὴ θαμπερὴ βραδειὰ φαντάζει χιόνι
τὸ διάφανο κορμί σου. Μ' ἀφροδίσια
λαύρα ἐρστεινι, ἡ ἀγάπη σου ἡ φιδίσια
σφίγγει βαρὺ τὴ μέση μου βραχιόνι.

Τοῦ φιλιοῦ σου τ' ἀσώπαστο τριζόνι
κ' ἡ ματιά σου μοῦ χρίσαν τὸ ἠλύσια.
Δὲ βλέπω· δὲ σ' ἀκουω· σὰν τὰ μελίσσια.
ἡ θύμιση ἡ παλιὰ μὲ περιζώνει.

Μὲ κράζουν γλάροι. Ἡ θάλασσα φωνάζει,
ἀφρὸ στὰ ὀγρά μου βλέφαρα τι ἄζει
κ' εἶναι γιὰ μὲ σκλαβιὰ ἡ αθανασία

Δῶσε με πάλι στὴν ἀβέβαιη μοῖρα,
λυτέρη νὰ μὲ φέρνῃ ἡ φαντασία
μ' ἕνα σανιδι ἀπάνω σ ἠν ἄλμυρα.

Ἡράκλειο τῆς Κρήτης 1926

Λ. ΑΛΕΞΙΟΥ

Παλιὰ ἱστορία σὲ πολὺ μοντέρνο σκοπὸ

— Καλησπέρα σας, κύριε· εἶσθε μήπως λωποδύτης; Τὴ δουλειά σας, τὴ δουλειά σας, κύριε λωποδύτη· δὲ σᾶς ἐνοχλῶ διόλου!

Ἕνα θαυμάσιο μαρμάρινο μέγαρο σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ἀριστοκρατικὲς συνοικίες τοῦ Λονδίνου.

Ὁ κλέφτης σκαρφάλωσε στὸν ὑδροσωλῆνα, πιάστηκε ἀπὸ τὰ γλυπτὰ ποὺ ἦταν ἄφθονο στὴν πρόσοψη, πήδησε ἕνα μπαλκόνι καὶ βρέθηκε ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο μέσ' στὸ σπῆτι.

Τὸ δωμάτιο ὅπου βρέθηκε μέσα ὁ κλέφτης ἤτανε ἡ κομαροῦλα παιδιοῦ.

Πέρασε σιγὰ σιγὰ στὸ σαλόνι. Ἡ θερμάστρα ἀναμμένη, οὐίσκυ καὶ σόδα στὸ τραπέζι, σάνδουϊτς, ποῦρα κι' ἕνα χαρτὶ μὲ τὰ λόγια:

Ἀγαπημένοι μας, μπαμπᾶ καὶ μαυά,

Μὴ μᾶς περιμένετε ὅταν γυρίσετε ἀπὸ τὴν ὄπερα, γιατὶ θὰ πᾶμε στὸ χορὸ καὶ θἄρθωμε τὴν αὐγή.

ΜΟΛΛΗ

Ὁ Τζὼν Σμὶθ (ἕνα ἀπὸ τὰ πολλὰ ὀνόματα τοῦ κλέφτη εὐχαρίσησε τὴν ἀγουτνία τῶν μεγάλων καὶ τὸ γλεντι τῶν μικρῶν, ἔφαγε σάνδουϊτς, ἤπιε σοῦσκυ καὶ κάπνισε ποῦρα. Ἂν τὸν τύχαινε ἡ ὑπηρέτρια θὰ τῆς ἔλεγε πὼς εἶνε ὁ χορευτὴς τῆς Μόλλη κ' ἦρθε νὰ τὴν πάρῃ γιὰ τὸ χορὸ τῶν Τεσσάρων Τεχνῶν.

Ἀφοῦ ξεκουράστηκε, σκέφθηκε πὼς πρέπει ν' ἀρχίσῃ δουλειά. Α! πρὸ παντὸς τὸ καθῆκον! Εἶχε μιὰ τσοῦρμα μικρὴ στῆτι του, ποὺ περιμέναν ἀπ' τὰ χέρια του! Μ' ἕνα κλειδὶ λοιπὸν κατάλληλο ἄνοιξε τὸ μεγάλο νεσυλάπι κι' ἄρχισε νὰ σκαλίζῃ, ὅταν ἡ πόρτα ἔτριξε, κι' ὡς ποὺ νὰ τὸ ἀνειληφθῇ καλὰ καλὰ ἕνα μελαχροινὸ κοριτσάκι, ἕνας ἄγγελος ὁμορφιᾶς μέσα στὸ ὀξὺ γυλτικό του, παρουσιάστηκε μπροστά του ὑψώνοντας κοντὰ στὸ μάγουλό του μιὰ κοῦκλα καὶ τοῦ λέγει:

—Καλησπέρα σας κύριε εἶσθε λωποδύτης;

—Νὰ μὲ παρ'τὴ διάβολος! Πέτυχα! εἶπεν ὁ Τζὼν

Τὸ χοριτωμενο προσωπάκι χαμογέλασε, τὰ ρόδινα ποδιαράκια σύρθηκαν σιὸ χαλί καὶ τὸ τριανταφυλλένιο στοματάκι εἶπε:

—Φιλῆστε με κύριε λωποδύτη!

Ὁ Τζὼν σκούτισε τὸ γείλη του μὲ τὸ μανίκι του καὶ τὴν ἐφίλησε. Ἡ μικροῦλα κάθησε πλάι του κατάχαμα

—Κλεβετε τώρα;

—Ναί, γριλισε ὁ Τζὼν.

Ἐκούνησε τὸ δαχτυλάκι της:

—Κακέ, κύριε λωποδύτη, ὁ μπαμπᾶς δὲ θὰ σᾶς ἀγαπᾶ.

—Κ' ἐγὼ πιστεύω ὅτι δὲ θὰ μ' ἀγαπᾶ, ἀτεκριθη ἐκεῖνος μ'ἀφοῦ δὲν πρόκειται νὰ συνανεηθοῦμε λίγο μὲ πειραζει!

—Κύριε λωποδύτη (μὲ φόβο) δὲ θὰ μοῦ πάρετε τὴν κοῦκλα μου, δὲν εἶν' ἔτσι;

— "Ἐχετε παιδιά;

—Ἂν ἔχω; Ἕξη· ὄχι, ἑφτά!

—Τότε νὰ, δόστε τους αὐτὴν τὴν κοῦκλα Ἔχω δυὸ ἐγώ...

— Κράτα την, ἐκεῖ δὲ θὰ βαστάξῃ οὔτε μισὴ ὥρα—θὰ την ξεκοιλιάσουν ὥσπου νὰ πῆς ἀλέγρι.

Ἡ μικρὴ πηρε πίσω τὴν κοῦκλα της λυπημένη καὶ κουνῶντας τὸ κεφάλι

— Θὰ προτιμοῦσα ὡς τόσο, εἶπε, νὰ τὴν ἐδίνατε στὸ κοριτσάκι σας...

Ὁ Τζὼν θέλησε νὰ σηκωθῇ. Μὰ δυὸ παχουλὰ μπράτσα ἀγκάλιασαν τότε τὸ λαιμό του.

— Θὰ φύγετε; Μή! Θέλω νὰ σᾶς δῇ ὁ μπαμπᾶς.

— Ἀ! μόνο αὐτὸ δὲ θὰ γίνῃ!

— Μὰ ὁ μπαμπᾶς θὰ σᾶς βάλῃ στὸν καλὸ δρόμο...

— Θὰ μὲ ρέψῃ στὴν πεῖνα δηλαδή! Σπολλάτη!

—Ὁ μπαμπᾶς εἶνε λένε ἕνας φι...φιλάν...

— Φιλάνθρωπος; Μωρὲ τοὺς ξέρω γνό, ἔννοια σου, ἐεοὺτους τοὺς φιλανθρώπους! Μμμ! Τώρα εἶνε ποὺ θὰν τοῦ δίνω τὸ γρηγορώτερο.

— Πέτε μου, σᾶς παρακαλῶ ἕνα παραμύθι, εἶπε ξαφνικὰ ἡ μικρή.

— Ἂν σοῦ πῶ, θὰ πᾶς νὰ κοιμηθῆς νὰ μ' ἀφήσης ἥσυχο;

— Ναί, θὰ πάγω.

— Κολὰ λοιπόν... Μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ ἦταν ἕνα κολλητῆρι...

— Τ' εἶναι αὐτό;

— Ἕνα μικρὸ παιδί. Πῆγε λοιπὸν τὸ κολλητῆρι μιὰ μέρα καὶ βρῆκε..

— Τί;

— Λέν ξαίρω... Πάω, γιατὶ πέρσο' ἡ ὥρα. Τὰ ἐργαλεῖα μου μόνο νὰ παξέψω καί...

— Μὴ φύγετε, μὴ φύγετε, κύριε λωποδύτη...

Καὶ τὰ χεράκια τὸν σφίγγουνε τώρα γύρω στὸ λαιμό, καὶ τὸ στοματάκι εἶνε κολλημένο στὸ τριχωτὸ μάγουλό του...

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ!..

Μὰ νὰ ἡ πόρτα ἀνοίγει ξαφνικὰ καὶ τρεῖς ἄνδρες προβάλλουν στὸ κατώφλι. Ὁ ἕνας μὲ φράκο, οἱ δυὸ μὲ στολὴ ἀστυνομικοῦ...

Ἡ μικροῦλα τρέχει κοντά τους ἀγαφωνῶντας:

— Μὰ ἐλᾶτε πιὰ μπαμπᾶ! Μιὰ ὥρα τὸν κρατάω μὲ τὰ δόντια μὴ μοῦ φύγῃ. Σᾶς τηλεφωνοῦσα παιξενιά, του τὴν κωμῳδία μὲ τὴν κοῦκλα-τηλέφωνο στὸ στόμα...

Ὁ Τζὼν ἄνοιγε τὰ μάτια του σὰ νὰ ὀνειρευόταν.

Ἡ μικροῦλα ἔκανε μιὰν ὑπόκλισι:

— Δὲν μὲ γνωρίζετε; Κρῖμα! Εἶμαι ἡ Μπέμπη Ἄννα τῆς Διεθνοῦς Ἐταιρίας τοῦ Κινηματογράφου. Ξέρεις τί θὰ κερδίσω μ' ἕνα φίλμ ποὺ θὰ παίξω στὴν ὑπόθεσι ποὺ μοῦ προμηθεύατε μὲ τὴν ἐπίσκεψή σας;

Ὁ Τζὼν ἔμεινε τώρα μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα.

Οἱ ἀστυνομικοὶ πλησιάσαν τὸν Τζὼν.

— Καλὴ νύχτα σας, κύριε λωποδύτα, τοῦ λέει ἡ μικροῦλα.

Ὅταν ἔπειτ' ἀπὸ καιρὸ βγῆκε ἀπὸ τὴ φυλακὴ ὁ Τζὼν, ἀκούστηκε νὰ λέγῃ στὴ γυναῖκα του:

— Νὰ στέλνῃς τακτικὰ τὰ παιδιὰ στὸν κινηματογράφο—ἀκούς;

(Διασκευὴ ΣΥΛΒΙΟΥ)

ΑΝΕΚΑΘΕΝ Η ΠΟΛΥΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΛΙΣ ΚΑΙ Ο ΚΛΕΙΣΤΟΣ ΧΩΡΟΣ ΕΙΛΚΥΟΝ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΑΠΕΜΑΚΡΥΝΟΝ

ΤΟ ΙΔΑΝΙΚΟΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΙ Η ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΣΑΙΞΠΗΡ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ Κου R. BERTHELOT ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΕΙΣΗΣ

Τὸ ἀρχαῖον ἰδανικὸν ἔφασε μέχρις ἡμῶν μὲ ὅ,τι εἶχε τὸ οἰσιαστικόν, δὲν ἔμεινε ὅμως καὶ ἀνεπηρέαστον. Τὴν νέαν φυσιογνωμίαν ποῦ πῆρε, καὶ ποῦ τὴν ὀφείλει κυρίως στοὺς Μεδίκους τῆς Φλωρεντίας, θὰ μποροῦσαμε νὰ τὴν ὀνομάσωμεν ποιμενικὴν (pastorale) καὶ ποιητικήν. Τὴν φυσιογνωμίαν αὐτὴν τὴν βρίσκουμε ὄχι μόνο στοὺς φιλοσόφους, ἀλλὰ καὶ στὰ ἔργα τῶν ποιητῶν, τῶν Ἰταλῶν πρώτων, τῶν Γάλλων ἔπειτα—εἰδικῶς τῆς Πλειάδος,—τῶν ποιητῶν τῆς Ἐλισαβετείου Ἀγγλίας, τοῦ Σαίξπηρ πάνω ἀπ' ὅλους.

Τὰ σπέρματα τοῦ ἰδεώδους μᾶς ζωῆς ποιμενικῆς εὑρίσκονται στὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα καὶ στοὺς μιμητὰς αὐτῆς, τοὺς Λατίνους. Τί ἄλλο π.χ. εἶναι ἡ ἐπικοῦρειος καὶ ἡ κυνικὴ αἵρεσις παρὰ μία ἐξανάστασις ἐναντίων τῶν κακῶν ποὺ γεννῶνται ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν πόλεων κ' ἕνας πόθος γιὰ μιὰ ζωὴ ποιμενικὴ καὶ ἀγροτική, ἐπιτρέπουσαν τὴ τελειοτέρα πραγμάτωσι τοῦ ἠθικοῦ ἰδανικοῦ; Αἱ τάσεις λοιπὸν αὐταὶ ὑπῆρχον. διετηρήθησαν δὲ καὶ στοὺς ἑπομένους αἰῶνας μέσῳ τῆς πνευματικῆς ψευδοκολλιεργείας τῶν Λατίνων. Οἱ Φλωρεντῖνοι τοῦ 15ου αἰῶνος καὶ, γενικώτερα, οἱ Ἰταλοί, ἐνεοτερνίθησαν καὶ συνεπλήρωσαν τὸ ποιμενικὸν τοῦτο ἰδανικὸν δόσαντες εἰς αὐτό, διὰ τῆς Πλατωνικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Φιξῶλε πρὸ πάντων, σημασία βαθυτερα καὶ φιλοσοφικώτερη: ἔνωσι τοῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ ἕναν ἀλληγορικὸν Χριστιανισμόν, ἔνωσι μέσω στὴν ὁποία ἡ Χριστιανικὴ θεολογία εἶχε μεταμορφωθῆ εἰς σύστημα συμβόλων. Αἱ δύο μορφαὶ τοῦ Ἰδεώδους αὐτοῦ εἶναι ἡ τῆς Ἀρκαδίας καὶ ἡ τοῦ Ὀρφέως, τοῦ ἀνθρώπου δηλαδὴ ποὺ ἡ ψυχή του πλανᾶται πάνω ἀπὸ κάθε φιλοδοξία, κάθε ἁπλησία καὶ μεταμορφώνει πᾶν ὅ,τι ὑπάγει τὸ κτηνῶδες. στὴν ἀνθρώινη φύσι καὶ στὴ Φύσι καθόλου. Ὁ Ἀπόλλων ἀκόμη, ποὺ παίζει τὸ βιολί. ὅπως τὸ ἐξωγράφισε ὁ Ραφαὴλ στὸν Παρνασσὸ του, εἶναι καὶ αὐτὸς ἕνας Ὀρφεύς. Καὶ δὲν εἶναι μόνο μὲ τὴν ποίησι καὶ τὴν μουσικὴ, ποὺ ἡ ψυχὴ ἀπολυτρώνεται ἀπὸ τὰ κτηνῶδη πάθη. Ὁ ἔρως τοῦ Ὀρφέως πρὸς τὴν Εὐρυδίκη του ὁ εἰλικρινὴς καὶ πιστὸς ἔρως μέχρι θανάτου αὐτὸς δίδει τὴν τελειωτικὴν ἐκφρασι στὸ «ποιμενικὸ» ἰδίω τῆς Ἰταλικῆς Ἀναγεννήσεως. Ἐπιμένουν συνήθως ἐπὶ τῆς σπουδαιότητος, ποὺ προσέλαβεν εἰς τὴν Ἰταλικὴν Ἀναγέννησιν ἡ ἰδέα τῆς virtù τῆς ἀνασπόξεως τοῦ τέσσερα ὅλων τῶν δυναμικοτήτων τοῦ ἀτόμου δπωσεἰς τὸ πρόσωπον ἑνὸς Κοΐσαρος Βοργία Καὶ ὅμως ἀκριβῶς εἰς αὐτὸ ἀντιτίθεται, κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς Ἰταλικῆς Ἀναγεννήσεως, ὁ θρῦλος τοῦ Ὀρφέως, καὶ ἡ Ἀρκαδία, δηλονότι ἡ ἰδεώδης χώρα ἀπ' ἐκεῖ κατεργαγρά, ἡ ἀπάτη—ἰδιότητες τὶ ὁποῖες καλλιεργεῖ ἡ ζωὴ τῶν πόλεων καὶ ἡ ἄσκησις τοῦ ἐμπορίου. Τὸ βύθισμα στὴ θέα τοῦ ὡραίου καὶ τῶν καλλονῶν τῆς φύσεως ποὺ καθαιρεῖ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ ὅ,τι ἔχει μέσα του, τὸ κτηνῶδες—ἰδοὺ ἐκεῖνο ποὺ κατ' ἐπικράτησι ἔλκυε τὴν ψυχὴ τῆς ἀναγεννηθείσης Ἰταλίας.

Ἡ ἀφετηρία τῶν ἰδεῶν αὐτῶν πρέπει, βέβαιο ν' ἀναζητηθῆ στὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα. Ἐν τούτοις θὰ ἦτο πλάνη νὰ νομίσῃ κανεὶς ὅτι αἱ ἀντιλήψεις αὐταὶ μεταφυτεύθησαν ὅπως ἦσαν καὶ εὑρίσκονται ἐξ Ἑλλάδος εἰς Ἰταλίαν. Πῶς, ἀφοῦ οἱ Ἕλληνες, δι' ὅ τι ἀφεώρα τὴν καλλιεργειαν τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως, δὲν ἀπέδιδαν καὶ τόσο μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ἑνατένισιν τῶν καλλονῶν τῆς Φύσεως; Βεβαια ἡ καλλονὴ καὶ ἡ ἰδέα αὐτῆς ἔπαιζαν πρωτεύοντα ρόλον στοὺς Ἕλληνας. Ἡ καλλονὴ δμως προβάλλει σ' αὐτοὺς ὡς ἀρμονία ὡς ἀναλογία μεταξὺ τῶν πραγμάτων τῆς Φύσεω καὶ τῶν ἔργων τῆς Τέχνης. ἀρμονία ὑφισταμένη ὁμοίως καὶ εἰς τὰ ἤθη καὶ εἰς τὰς ψυχάς. Ὁ θαυμασμὸς διὰ τὴν καλλονὴν τὴν πνευματικὴν, τοῦ τέστι τὴν ἀρετὴν, ἡ ὑπεροχὴ αὐτῆς τῆς πνευματικῆς καλλονῆς ὑπὲρ τὴν καλλονὴν τὴν αἰσθηματικὴν, τὴν ὑλικήν, εἶναι, ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτήν, τὸ κυριαρχοῦν θέμα ὄχι μόνον εἰς τοὺς Ἕλληνας φιλοσόφους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ποιητὰς τοῦ Ἑλληνος. Γενικῶς εἰπεῖνοἱ Ἕλληνες κάθε ἄλλο παρὰ διαπάζουν μὲ τοὺς ὡραιοπαθεῖς, τοὺς esthètes τοῦ 19ου αἰῶνος τῶν ὁποίων πρόδρομοι ὑπῆρξαν οἱ Ἰταλοὶ τῆς Ἀναγεννήσεως. (Θί ομε ἐδω μιαν βαθεῖαν διαφορὰν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐκείνων ποὺ ἐνεπνεύθησαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἰπὸ τὴν Ἰτ ιλικὴν Ἀναγέν ησιν). Οἱ Ἰταλοὶ τῆς Ἀναγεννήσεως εἶχαν παρανοήσει τοὺς Ἕλληνας. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς μὴ δὲν τοὺς παρανοοῦμεν συχνά, τήμερον ἀκόμη; Ἐν Ἑλληνικὸν ἰδεῶδες εἶ αι ἰδεῶδες ἠρωϊσμοῦ καὶ σοφίας, ἰδεῶδες ἐσωτερικῆς ἀρετῆς καὶ εὐγενοῦς δράσεως, ἰδεῶδες ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς καλλονῆς.

Ὁ Σαίξπηρ εἶναι τέκνον τῆς Ἀναγεννήσεως. Διαφορεῖ ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς τῆς Ἀναγεννήσεως, τοὺς Ἰταλοὺ. καὶ τοὺς Γάλλους. ὡς πρὸς τὴν ὑπερροχὴν τοῦ πνεύματός του, τὸν τρόπον ποὺ ἐνοῆτο εἰς αὐτὸν λυρικὴ ποιὴ ἄφθαστος, δύναμις ψυχολογικὴ ἔπισης ἄφθαστος, μεγαλόνοια δραματικὴ ποὺ μόνον μὲ τὸν Ἕλλήνων τραγικῶν μπορεῖ νὰ παροβληθῆ. Ἐν τούτοις δσο πολὺ κ' ἂν στέκεται πανω ἀτ' τοὺς Ἰταλοὺς καὶ τοὺς Γάλλους. τὸ ἰδεῶδες ποὺ κυριαρχεῖ στὰ ἔργα του εἶναι τὸ ἰδεῶδες τῆς ποιμενικῆς καὶ ἀγροτικῆς σοφίας τῆς Ἀναγεννήσεως Φυσικὰ 'στὸ ἰδεῶδες αὐτὸ ἀνεικα τοπροῖζεται καὶ τὸ ἱπποτικὸ καὶ χριστιανικὸ ἰδεῶδες τοῦ Μεσαιῶνος' αὐτὰ δμως μένουν ἁπλᾶ ἀναβύγεια καὶ τίποτα περιπλέον. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζῆλον του πνεῦμα εἶναι πρὸ παντὸς ὁ ἑαυτός του. Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τὸ ἰδεῶδες του, εἶναι τῆς πατρίδος του. Δὲν προσκολλᾶται διόλου σεὶς παραδόσεις ποὺ ὑφίστατο πρὸ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἐὰν δὲ ἡ ἀγγλικὴ φιλολογία 'πῆρε ἔπειτ' ἀπ' αὐτὸν ἀπόχρωσιν Σαιξπήρειον, τοῦτο ὀφειλεται εἰς τὴν τεραστίαν ἐπίδρασιν ποὺ ἤσκησεν ἐπ' αὐτῆς τὸ ἔργων του καὶ μόνο σ' αὐτή,

Στὰ πρῶτα του ἔργα ζωγραφίζεται ὁ ἔρως ποιητικος καὶ ποιμενικός, ὅπως τὸν ἐννοοῦσε ἡ Ἰταλικὴ Ἀναγέννησις ἔπειτα ἡ ποιητικὴ καὶ ποιμενικὴ σοφία του γίνεται βαθύτερη. Ἀρχίζει ἀπ ἐην « Ὀνύνη τῆς Χαμένης 'Ἀγάπης» καὶ μεσ' ἀπ' τὸ « Ὄνειρο θερινῆς νυκτὸ.» περνᾶ στὴν Καταιγίδα».

Πῶς δμως ἀπ' τὴν ὄψι τῆς ζωῆς τὴν χαρούμενη, ποὺ μᾶ. δείχνει 'στὶς πρῶτες του ἐρωτικὲς τραγωδίες, μετέπισε στὴ σκυγνὴ τραγικότητα τοῦ Ἄμλετ; Κ' ἔπειτα πῶς ἔμνε τὸ πρασμα ἀπὸ τὴν τραγικὴ καὶ πεισιθάναση αὐτὴ ἀντίληψι, στὸ κόσμον που βλέπει ὁ Πρόσπερος κι' ἀπὸ τὸν ὁποῖον μπνέεται ἡ «Καταιγίς»; Ἀλλ' εἶναι ἀδύνατο νὰ παρακολουθήσουμε τὸν Berthelot 'στὴν λεπτομερῆ ἀναλυσι τῶν ἔρωνα τοῦ Σαξ τηρ. Θὰ περιορισθοῦμε λοιπὸν σεὶς γενικὲς γραμμὲς καὶ στὰ συμπεράσματα ποὺ καταλήγει).

Κατὰ 'Ὄνειρο Θερινῆς νυκτὸς» κυρισρχεῖ ἡ ἰδέα ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθ.ωποι εἶναι παιγνια τῆς τρελλῆς των φαντασίας. Ὁ τρελλός, ὁ ἐρωτεμένος κι' ὁ ποιητὴς εἶναι κι' οἱ τρεῖς καμωμένοι ἀπὸ τὸ ἴδιο πανί Ἐκεῖνο μονάχα ποὺ διαφόρινει τὸν ποιητὴ ἀπ' τὸν ἐρωτεμένο κι' ἀπ' τὸ πλεῖσον τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ὅτι αὐτὸς ἔχει συνειδησιν τῆς φανταισιάσεώς του καὶ στὴν κωμῳδία ποὺ παιζει μὲ τὸν ἑαυτό του ὅσο κι' ἂν εἶνε ἐρωτεμένος, δὲν εἶναι δμως καὶ ἐρμαιον κοινῆς αὐταπατης. Αὐτὴ ἡ συνείδησις εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπολυτρώσεως ποὺ, ὅταν φθάσῃ στὴν ὁλοκλήρωσί της, θὰ γεννήσῃ τὴν διαφοραν μεταξὺ τοῦ Ὀνείρου θερινῆς νυκτὸς» καὶ τῆς «Καταιγίδος». Ἡ συνείδησις τῆς φανταισιάσεως αὐτῆς ἐπιτρέπει στὸν ποιητὴν νὰ ὑψωθῆ ὑπεράνω αὐτῆς, ἐνῷ οἱ συνήθεις ἀνθρωποι οἱ φιλοδόξοι, οἱ ἀτλησοι, οἱ ζηλότυποι, εἶναι ἐξ ὅλοκλήρου παίγνια τῶν ἀνείρων των.

Εἰς τὸν «Ρωμαῖον καὶ τὴν 'Ἰουλιέτταν» τὸ βάθος τοῦ ἐρωτικοῦ αἰσθήματος φέρει τὸν Σαίξπηρ ἐπ' τὴν ἀντιλῆψιν τὴν ἐπιπολαία καὶ ἐξωκεριχὴ ἡ ὁμη τοῦ ποιμενικοῦ ἔρωτος. σεὶν ἀντίληψι, τὴν τραγικὴ, ἀπ' τὴν ὁποία κατέχετσι περὶ τὰ μεσα τῆς ζωῆς του. Ὁ ἔρως τῶν δύο ἐρασῶν τῆς Βερώνας δὲν εἶνε λιγὼ ερο εἰλικρινὴς ἀτ' τὸν ἔρωτα τῶν ἐραστῶν τῶν Ἀθηνῶν στὸ «Ὄνειρον θερινῆς νυκτός», ἐξελίσσεται δμως εἰς τὴν πόλιν καὶ ὅτι εἰς τὸ δάσος' σὴν πόλι δὲ ὁ ἔρως αὐτὸς κεντᾶται πάνω σ' ἕνα καιβιὰ φιλοδοξίας καὶ μίσους τοῦ μίσους εῶν δύο οἰκογενειῶν τῶν ἐραστῶν. Καὶ τὸ μίσος αὐ ὁ γένηκα τῆς φιλοδοξίας ποὺ ἐγρυπνεῖ πίσω ἀπ' τὸν ἔρωτα. παρασύρει στὴν καταστροφὴν τοῦ εἰδυλλίου Ρωμαίου καὶ Ἰουλιέττας. Ἡ ζωὴ τῶν πόλεων με τοὺς μισηροὺς ἐταγωνισμοὺς διὰ τῶν ὁτοίων οἱ ἄνθρωποι δημιουργοῦν τὰς ἰδίας των συμφορὰ.—ἰδοὺ τὶ καταστρέφει τὴν ἀμέριμνη φαιδρότητα τοῦ ποιμενικοῦ ἔρωτος. Ἐξ ἄλλου φαίνεται σ' αὐτὸ νὰ συντελῆ καὶ ἡ αἰσθησιακὴ ὀφορῆρότης τοῦ ἔρωτος, φαίνεται νὰ σπρώχνῃ κι' αὐτὴ ὁ ὀν θάνατο τοὺς τραγικοὺς ἔρ στάς Δὲν εἶνε λοιπὸν μόνον ὁ κοινωνικὸς κυκλὼν ποὺ ἐγείρει ἡ ζωὴ τῶν πόλεων, καὶ ἡ ἐξώθησις τῶν κτηνωδῶν παθῶν εἰς τὰ ἄκρα τοὺ ἀποτελεῖ τὴν γενεσιουργον αἰτίαν τῆς τραγικῆς μοίρας.

Ἂς περάσωμε τώρα τὸν «Ἄμλετ», ὅπου σὴν ζωὴν τῆς Ἀιλῆς συσσωρεύονται πιὰ μὲ τὸ παρατάνω οἱ κακίες τῆς πόλεως. Τί βλέπει ὁ Ἄμλετ νύφω του; Τὴν κατεργυριά, τὴν πλάνη. τὴν ἀπάτη, τὴν χραιπάλη. τὴν δολοφονια. Πανοῦ ψυχὲς δουλικὲς κυριαρχούμενες ἀπ' τὸ πνεῦμα τῆς κολακείας. ψυχὲς κυριευμένες ἀπὸ τὴν ἀκολασία καὶ τὴν ματαιοδοξ α. Ἀιορὴ τῶν σκέψεων τοῦ Ἄμλετ εἶνε τὸ θέαμα τοῦ βασιλέως Κλαυδίου, θ.ου του, ποὺ ἀπὸ φιλοδοξία, δολοφόνησε τὸν πατρὸ του, καὶ τὸ θέαμα τις βασιλίσσης Γερτρούδης. τῆς μητέρας του ποῦ, ἀπὸ ἀκολασία, ὑποβυθησε αὐτὴν τὴν δολοφονία.

Σὰ ἐξαχρειωμένα κι' ἀχαλιναγώγητα πάθη, στὴν ὑποδούλωσι καὶ τὸν ἐξ-υτελισμὸ τῆς ψυχῆς ἀπὸ σὴ ζωὴ τῆς Αὐλῆς ὁ Ἄμλετ διακρίνει ἡν τραγικότητα αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης ἐμπαθείας καὶ τὸ κατιστροφικὸ πεπρωμένο. Οἱ ἄνθρωποι νομίζουν πὰς εἶνε σοφοὶ γιατὶ ἐξυπηρετοῦν μὲ τὴν σκέψι των τὰ κτηνώδη τους παθη καὶ τὰ ματαιόδοξα ὄνειρα τους, ἐνῷ ἀληθινοὶ σοφοὶ εἶνε ἐκεῖνοι, ποὺ, κατὰ τὸ φαινόμενον, εἶνε τρελλοί. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ μόνος ποὺ βλέπει τὴν ἀλαφοτραγωδία αὐξὴν τῆς Αὐλῆς εἶνε ὁ Ἄμλετ, δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος, ποὺ οἱ ἄλλοι νομίζουν τρελλὸ καὶ ποὺ ὁ ἴδιος προσποιεῖται τὸν τρελλό. Τὸ θέαμα τῆς ζωῆς ποὺ ξεδιπλώνει ἐμπρός του τὸν ἀποχωρδιώνει γιὰ κάθε δρᾶσι Γιανι τοῦ δείχνει τὴν ζωὴ γνίβι στερηνένο ἐνοιαι καὶ μοιραίας δδυνηρὸν ἐξ αἰτίας τῶν τυφλῶν ἀὐτῶν πιθῶν. Ἔτσι κι' ἡ ἀπαισιοδοξία σπάζει μέσα του ὄχι μόνο τὸ κίνητρο τῆς δράσεως ἀλλὰ καὶ τὸν πόθο τῆς ζωῆς.

Εἰς τὴν «Καταιγίδα», τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ Σαιξπηρ. τὸ ἀληθινὸ δράμα προηγεῖται ταῦ ἀνοίγματος τῆς σκηνῆς καὶ δὲν ὑπάρχει πλεον πυρὰ μόνον μέσα στὸ κάτοπτρο τῆς ἀναμνήσεως. Καὶ αὐτὴ ἡ καταιγὶς ἁπλῶς ὑποσημαίνεται κι' τὸ ἔργον ἀρχίζει μὲ τὸ ἀληθινὸ του θέμα: τὴν ἀπόλυτη συμφιλίωσι, την καταστολὴ τοῦ μίσους, καὶ τὴν γαλήνευσι τῶν τρικυμισμων τῆς ψυχῆς ὑπὸ τὴν θαυματουργὸν σοφί ν καὶ τὴν ἐπενέργειαν τῆς μουσικῆς. Ἡ συμφιλίωσις αὐτὴ ἐπισφραγίζει τὸ ἔργο τοῦ Σαιξπηρ ὡς ποιητοῦ. Ὁ ἥρως τῆς Καταιγίδος, ὁ Πρόσπερος εἶνε ὅπως κι' ὁ Ἄμλετ, αὐμβολο τοῦ Σαιξπηρ Καί, ὅπως τὸ «Ὄνειρο θερινῆς νυκτὸς», εἶνε κι' ἡ Καταιγίς, ὑπὸ μίαν ἔνοιαν. ἡ ἀηγορία τῆς κηλλιτεχνικῆς δημιουργίας. Ἡ ψυχὴ 'περασε ἀπ' τὸ πόνον καὶ διεσχισε τὴ ζώνη τῶν δοκιμασιῶν καὶ τῶν ἐχθροπαθειῶν ὁπότε ὁ ποιητὴς ποὺ ἐδημιούργησε τὴν καταιγίδα, ὁ ἴδιος καὶ τὴν κατευνάζει. Μεταμορφώνει καὶ καθαίρει τὴν ψυχὴν διὰ τοῦ τραγικοῦ δράματος ποὺ ξετυλίγει ἐμπρὸς της καὶ τὸ ὁποῖον ἐπενεργεῖ ἐπ' αὐτῆς ὡς πραγματικότης· κ' ὁ Πρόσπερος, ὁ ποιητής, ποὺ εἶνε ἱκανὸς νὰ δωσῃ σάρκα σιὰ ποιητικὰ του ὄνειρα, ὁ μα ος δηλοδὴ, ὁ δημιουργὼν τὰ θαύματα, εἶνε ἐπίσης καὶ ὁ σωφός.

"Ολοι οἱ ἄλλοι ζοῦν εἰς τὴν αὐταπάτην: ὁ Στεφάνο, ὁ μέθυσος ναύτης. ποὺ συμβολίζει τὴν κηνώδη φύσιν, ὁ Κάλιαπαν, τὸ κτήνος τὸ μόλις ἐξανθρωπισθέν. Παραπλεύρως δὲ τῶν ζωωδῶν παθῶν, τὰ κοινωνικὰ πάθη: μία ὁμάς ἀπὸ ἀνθρώπους τῆς Αὐλῆς: ὁ Βιτιλὲὲς τῆς Νεαπόλεως καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Προσπέρου, ποὺ τοῦ ἠρπασαν τὸ δουκάτο τοῦ Μιλάνου καὶ τὸν ἔρριψαν μὲ τὴν κόρη του στὸ πέλαγος μέσα σ' ἕνα «σαπιοκαραβο χωρὶς. σχοινιὰ πανιὰ, κατάρτια,—καρυβὶ τοῦ κ' αὐτοὶ οἱ ποντικοὶ ἐδχαν ἀφήσει». Γύρω «ενοῦνται ἄλλαι προσωπικότητες τῆς Αὐλῆς, ὁμῶς τοῦες ὅμο ω. κυρ σρχεῖ ἡ πανουργία, ἡ κατεργαριά, ἡ φιλοδοξία, ἡ ἀπλησταία, ἡ ἀχρωσία, ἡ ἰτάτη. Ὅ.ου αὐτοὶ ναυαγισμένοι στὸ νησί, ὅπου τὰ κύματα εἶχαν ρίξει τὸν Πρόσπερο μὲ τὴν κόρη του γὴν τεχνη τοῦς σερνει ὅπου θέλει. Ὁ Φερδινάνδος, ὁ γνιὸς τοῦ ἄρπαχος Βασιλέως τῆς Νεαπόλεως, καὶ ἡ Μιράντα, ἡ κόρη τοῦ Προσπέρου, ἡ νεότης καὶ ὁ ἔρως ποὺ δημιουργοῦν τὸν κόσμο· καὶ ἀνανεώνουν τὴν ζωήν, κ' αὐτὰ δράματα εἶνε μαγικὰ ποὺ ὁ Πρόσπερος τοὺς δίνει δπαρξι μὲ μερικὰ χτυπήματα τοῦ δοξαριοῦ του, κι' ὑὐτοὶ παίγνια εἶνε αὐ ἀπάτης. Ἐσπρώχθησαν ὁ ἕνας στὸ πλευρὸ τοῦ ἄλλου μὲ τὸ ἄσμα καὶ τὴν μυστηριώδη ἐπικουρία τοῦ Ἀριέλ, στὸν ὁποῖο

ΤΟ ΣΦΑΓΜΕΝΟ ΒΩΔΙ

— Ἔτσι, ἔ; Τόπες καὶ τόκανες... τσ.. τσ... κοντζὰμ θερίο, ἀληθινά...

Καὶ γυρίζεις ἀπὸ δῶ κι' ἀπὸ κεῖ καὶ ψαχουλεύει τὴν ζυναριά του, τὸ πάχος του. Ὅλος μάτια. Καὶ τὸ ζωντανὸ κρεμασμένο σὲ πελόριο τσιγκέλι. Τόνα του μάτι κλειστό, τ' ἄλλο πλημμυρισμένο ἀπὸ αἷμα.

— Κότα, κότα... στὸ μάτι σούρωσε τὸ αἷμα

— Ναί... ναί... εἶνε μαθές, ἀπὸ τὸ χτύπημα. Γλόσιρησε τὸ μαχαῖρι

— Τα... τα.. Καὶ θὰ σούδωκε πολὺν κόπο ὡς νὰ τὸ τελειώσῃς. τέτοιο θερίο..

Κι' ἡ κοιλιὰ τῆνε, πάνω ἡ ἴδια, στὸ ἴδιο θέμα. Πῶ. θὰ ποιλῆθῆ, πόσα θὰ πιάσῃ, τὶ θὰ τοῦ μείνῃ κέρδος, ἡ ἀξία τῆς προβ.ᾶ., ἕνα σωρὸ λο γοριασιοῦ.

Ὁ Γαρίδας. τὸ τρώει μὲ τὸ μάτι.

— Ἔτσι, πῶς νὰ σὸ πῶ.. δὲ σ' εἶχα ἄξιο νὰ τοῦ δώσῃς τὴ μαχαιριά. Ἔλεγα, μαθές, ἕνα τέτοιο ζωνανδ, τόσο ἄξιο, καματερό, δὲ θὰ σούκανε κηρδιά...

— Ὅσα ξέρει ὁ νοικοκύρης...

Μουμουμυρίζει ὁ ἄλλος.

— Β.βηος β.βηος.. οὔτε λόνος... Μὰ, πάλε καθένας τὴ σκέψη του κάνει Οὔτε νὰ τσουγκρίσουν' ἕνα τσίπουρο...

Γεμίζουν τὰ ποτήρια. Ἕνας τρίτος περνάει. Στέκει κι' αὐτὸς νὰ δεῖ τὸ σφαχτό. Ψάχνει τὸ μποῦτ μὲ' τὸ χέρι,

— Σφιχτὸ κρέας... ὁλοδύναμο ζωντανό.. Πόσο ζύγιασε;

Ὁ Χαρούπης λέει κάποιο νυμέρο. Ὁ καινούργιος τὸ ψάχνει ὁλοῦθε. Δὲν παύει νὰ δείχνῃ τὸν θαυμασμό του. Πρώτη φορὰ ποὺ βλέπει τέτοιο σφυχτό.

— Κι' ὕστερα, νὰ ρωτήσῃ... μὲ τὸ συμπάθειο... Μὲ τὴν ὁκὰ θὰ πουλιεται γιὰ μὲ τὸ κομμάτι ;

— Κι' ἔτσι κι' ἀλλοιῶς. Κατὰ πῶς ἔρχεται βολετὸ στὸν ἀγοραστή.

—Καλὴ σκέψη. Κι' κάτι ἄλλο. Θάπρεπε νὰ βάνῃ διαλαλητὴ στὸ πυζάρι. Ποὺ νὰ τὸ φανταστῇ ὁ ἄλλος γιὰ τὴν Κοκκίνω... Στὰ καλὰ καθούμενο...

Ὁ Χαρούπης νομίζει πὼς ὁ ἄλλος τὸν κυττάει στὰ μάτια. Καὶ τὰ χαμηλώνει. Μὰ πάλι, τὶ τὸ νοιάζει τὸν κόσμο... Στὸ δικό του βιὸς νοικοκύρη θάγῃ; Ἔλα Χριστέ μου...

Μὰ, ὁ καθένας, ζητάει νὰ δικαιώνῃ τὸν ἑαυτόν του.

— Ἔλεγα, μαθές, γι' αὐτὸ τὸ ζωντανό... Τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο νὰ βάνω μὲ νοῦ μου πὼς θὰ κρεμιόταν ἡ Κοκκίνω στὸ τσιγγελι. .

Ὁ Χαρούτης ξέρει. Θ' ἀκούσῃ τὴν ἴδια ἱστορία. Δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ πρῶτος. «... Αὐτὸ τὸ ζωντανό... πῶς τόκανες... τὸν σπιτιοῦ σου ἡ ψυχη.. »

Τὰ βαρέθηκε πιά. Θάθελε νὰ βγοῦῃ καὶ κάποιονε νὰ ξεθυμάνῃ. Μά, ποιόν ; Τὸν Γαρίδα ; Αὐτὸς κατεβάζει ἡσυχα, ἡσυχα τὸ ποτήρι του χωρὶς μιλιά. Ὁ ἄλλος, πάλι ὅλη τὴν ὥρα ψαχουλεύει τὸ σφαχτό.

— Ἔ, κουμάρε, δὲν τοῦ δίνεις...

Ὁ «κουμπάρ.» γυρίζει παραξενεμμένος.

— Ἔ, δά. δὲ στὸ φάγαμε τὸ πρᾶμα σου, ἀδερφέ... Γιὰ πούλημα δὲν τόχεις ;

— Δικός μου λογαριασμός... Λιάβολε...

Καὶ τοῦ γυρίζει τις πλάτες.

Ὁ κουμπάρος φεύγει καὶ μουρμουρίζει.

Τὸ σφαχτό, πάντα στὸ τσιγκελι κρεμασμένο.

Καὶ κεῖνο τὸ μάτι τὸ πνιγμένο στὸ αἷμα .. Ὁ Χαρούτης δὲν μπορεῖ νὰ τὸ βλέπει. Θὰ πόνεσε τὸ φτωχό . Γούγωσε κάμποσες μαχοι ιες καὶ πού νὰ τὸ κυταφερῃ. Καὶ σὲ κάθε μοχαιριὰ μούγκριξε καὶ περσότερο. Κι' ἕνα μούγκρισμα σεριγγό, ἀτελείωτο. Ὁ Χαρούτης τὸ συν.λυγιται κι' ἀνατριχιάζει. Καλὰ 'χε πῆ νὰ φέρῃ ἄνθρωπο γιὰ τὸ μαχοίρι...

Μηχανικά. πιάνει τὸ κατοστάρι νὰ γεμίσῃ τὸ τ.τήμια. Ἔτσι. γιὰ νὰ τὸ βνάῃ ἀπὸ τὸ νοῦ του. Καὶ τοῦ γυρνάει τὴ ράχη Ὁ Γαρίδας, πάλι, δὲ μιλάει. Ὁ Χαρούπης δοκιμάζει ν' ἀρχίσῃ κου βέντα

— Ο Κόλιας θὰ χαλάσῃ τ' ἀμπέλι του καὶ θὰ σπείρῃ στάρι.

— Ναί ναί . κάτι τότοιο ἄκουσα κι' ἐγώ.

— Βλέπεις, κατεστράφηκεν ὁ ἄνθωπος. Τόσου χρόνια δουλειὰ στὴδουλειὰ καὶ πενταράκι κέρδος.

— Μὰ καὶ τὸ στάρι ἔχει τὰ δικά του ..

— Δὲ σοῦ λέω.. μ' αὐτός, τῶρα, τὸ θυρρεῖ πα ράδειονο.

— Κι' ὕστερα τὸ χωνάφι θέλει γερὸ δργωμα Καὶ ξευγάρι καματερό. Τόνα πάγει εἶνε σὰ νὰ μὴν τοχει.. Ψαφῆμι. οοῦ λέω... Οὔτε τὸ μερὶ τοῦ δικοῦ σου δὲ φτάνει.

Καὶ ρίχνει τὸ μάτι στὸ σφαχτό. Πάλι στὴ μέση τὸ βᾶδι.

— Θεριό σοῦ λέω .. Θὰ μπόραγε νὰ βγάνῃ δέκα χωρὶφια πέρα.. Ἔτσι, δανά, μὲ τὸ μικρο του νῆγι..

Ὁ Χαρούτης, ξεροβήγε. Πάντα κεῖ ἡ κουβέντα. Θέλει νὰ δικαιωθῇ. ὡς τοσο :

— Τι νὰ τόκανες, πάλε.. τώρα τελευτοῖα δὲν μποροῦσε νὰ πάῃ τὰ πόδια του. Εἶπα νὰ φέρω ἕνα γιατρό, μά ..

Δὲν ξέρει τὶ ἄλλο νὰ πῆ. Ὁ Γαρίδας χαμογελάει καὶ λέει :

— Μὴν τὸ λές, μὴν νὸ λὲς οὐτό.. Ἔγω πρὶν ἀπὸ δύο μέρες ποὺ νὴν εἶδα καὶ νὴν ἔφτυσο. Τόσο καλοστεκάμενη τὴν εὐρισκα. Πῶς πὼς ὁ ἄνθρωπο, καιιιὸ βρίλιά.

Ὁ Χαρούτης δὲν λέει τίποτε Ἄλλο τοῦτο πάλι θαιῶρει τὴν ψυχὴν διὰ τοῦ τραγικοῦ δράματος ποὺ ξετυλίνει ἐμπρὸς της καὶ τὸ ὁποῖον ἐπενεργεῖ ἐπ' αὐτῆς ὡς πραγματικότης· κ' ὁ Πρόσπερος, ὁ ποιητής, ποὺ εἶνε ἱκανὸς νὰ δωσῃ σάρκα σιὰ ποιητικὰ του ὄνειρα, ὁ μα ος δηλοδὴ, ὁ δημιουργὼν τὰ θαύματα, εἶνε ἐπίσης καὶ ὁ σωφός.

"Ολοι οἱ ἄλλοι ζοῦν εἰς τὴν αὐταπάτην: ὁ Στεφάνο, ὁ μέθυσος ναύτης. ποὺ συμβολίζει τὴν κηνώδη φύσιν, ὁ Κάλιαπαν, τὸ κτήνος τὸ μόλις ἐξανθρωπισθέν. Παραπλεύρως δὲ τῶν ζωωδῶν παθῶν, τὰ κοινωνικὰ πάθη: μία ὁμάς ἀπὸ ἀνθρώπους τῆς Αὐλῆς: ὁ Βιτιλὲὲς τῆς Νεαπόλεως καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Προσπέρου, ποὺ τοῦ ἠρπασαν τὸ δουκάτο τοῦ Μιλάνου καὶ τὸ

ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΞΕΝΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΤΙΠΟΤΕ ΛΙΓΟΤΕΡΟ, ΤΙΠΟΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ: ΑΝΔΡΑΣ!

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΝΟΥΒΕΛΛΑ ΜΙΓΟΥΕΛ ΝΤΕ ΟΥΝΑΜΟΥΝΟ ΤΟΥ ΕΞΟΡΙΣΤΟΥ

Μετὰ τὸ φροῦτο ὁ Ἀλέξανδρος εἶπε φωναχτὰ σ' ἕναν ὑπηρέτη: «Αἴ τωρα φέρε τὸ τσάι!»

—Τσάι, τόλμησε νὰ ρωτήσῃ μὲ ἔκπληξι ὁ κόμης.

—Βεβαιότατα, φίλταιε κόμη ἀπάντησε ὁ οἰκοδεσπότης. Ὄχι, φυσικά, γιατί μοῦ πονεῖ ἡ κοιλιά, παρὰ γιὰ τόνο, γιὰ τὴν ἀτμόσφαιρα... Τσαΐ ἀρμόζε. στις ἐξηγήσεις τῶν εὐγενῶν μετοξύ τους.

Ἡοὶ γέροντες πρὸς τὸν ὑπηρέτη «τράβα τώρα σύ!» τοῦ εἶπε.

Ἔτσι ἔμειναν μόνοι οἱ τρεῖς τους.

Ὁ κόμης ἔιρεμε...

Δὲν τολμοῦσε νἀγγίξῃ τὸ τσάϊ...

—Σέυβιρε κ' ἐμένα Τζούλια· εἶπε ὁ Ἀλέξανδρος. Θὰ πιῶ κ' ἐγὼ καὶ μάλιστα θὰ πιῶ πρῶτος —γιὰ νὰ δῆτε, κύριε κόμη ὅτι στὸ σπίτι μου μπορεῖ κανεὶς νὰ πίνῃ τσαΐ μὲ ἀπόλυτη ἔμπιστοσύνη...

—Ἀλλὰ δὲν εἶπα...

—Ὄχι ὄχι, κύριε κόμη. Μ' ὅλο ποὺ δὲν εἶμαι εὐγενής, οὔτε καὶ κατ' ἐλαχιστο, δὲν φθάνω ὅμως κι' ὡς ἐκεῖ... Καὶ τώρα ἡ γυναίκα μου θὰ σᾶς δόσῃ κάποιες ἐξηγήσεις...

Ἔρριξε ἕνα βλέμμα στὴ Τζούλια κ' ἐκείνη ἄρχισε μὲ μιὰ ὑπόκωφη φωνὴ καὶ μιλῆ...

Ἤτανε τόσο ὡραία... τὰ μάτια της ἐλάμπανε. Τὰ λόγια της κυλοῦσαν χρύα κι' ἀργετά, εἶν' ἀλήθεια, ὅμως τἄνοιωθες νὰ βγαίνουν μέσ' ἀπὸ καμίνι φλογερό.

— Σᾶς ἐκάλεσα, διὰ τοῦ συζύγου μου, κόμη, διότι σᾶς ὀφειλω μιὰν ἐξήγησι, ἀφοῦ τόσο βπρειὰ σᾶς προσέβαλα.

—Ἐμένα. Τζούλια; (¹).

—Μη μὲ φωνάζετε, παρακαλῶ, «Τζούλια». Ναί, σὲ σᾶς τὸ λεγω! Ὅταν ἐτρελλάθηκα, νοὶ-ναι, ἔτσν ἐτρελλάθηκ' ἀπ' ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνδρα μου κ' ἤθελα μὲ κάθε τρόπο νὰ βεβαιωθῶ ἂν κι' αὐτὸς μ' ἀγαποῦσε ἢ ὄχι, φρόντισα νὰ χρησιμοποιήσω σᾶς γιὰ νὰ ἐξάψω τὴ ζήλεια του, κ' ἔτσι πάνω στην τμέλλα μου σᾶς κατηγόρησα πὼς τάχα μ' εἴχατε ξεπλανέψει. Τοῦτο ἦτανε ψέμμα φυσικὸ καὶ θὰ ἦταν καὶ κακοήθεια ἀπὸ μέρος μου ἂν δὲν ἦτ.ν τν τρελλή. Δὲν εἶν' ἔτσι, κόμη;

—Ναί ναί, δοινα Τζούλια...

— *Κ ρία νὲ Γκομές* διόρθωσε ὁ Ἀλέξανδρος.

—Ἔπειτα ποὺ σᾶς φωνάζαμε διαρκῶς κι' ὁ ἄνδρας μου κ' ἐγώ, μαϊμουδελο, καὶ γι' αὐτὸ μὲ συγχωρεῖτε, αἔ;

— Ναί...

—Ἡ πράξις ποὺ σᾶς ἀπέδοσα τότε ἦτανε μιὰ προσευχὴ μιὰ ἀνένειμη πράξι, ἄπρεπη γιὰ ἕνα εὐγενῆ ὅπως ἐσεῖς.

Ὁ Ἀλεξανδρος ἐπεδοκίμασε:

— Πολὺ ὀρθὰ «μιὰ πρόσευχη, μιὰ ἀνέντιμη πράξις ἄπρεπη γιὰ ἕνα εὐγενῆ»—μάλιστα πολὺ ὀρθὰ.

—Καὶ λοιπόν, σᾶς ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλι ὅτι μιὰ ποὺ εἶμαι κι' ἀξιοσυγχώρητη ἂν λάβετε ὑπ' ὄψει τὴν τότε κατάσασι μου, σᾶς ζητῶ ἀπὸ τὴν συγχώρησι σας. Μοῦ τὴν δίδετε;

— Ναί, ναί, σᾶς τὴν δίδω, κυρία σᾶς συγχωρῶ τὸ πᾶν, σᾶς συγχωρῶ καὶ τους δύο,—εἶτε ὅσον στεάζονται ὁ κόμη, περισσότερο νεκρὸς παρὰ ζωντανὸς. κ' ἕνα πράγμα μόνο πυθώνας πὼς τὸ ταχύτερο θἄγαινε ἀπὸ ἐκεῖ μέσα

—«Καὶ τοῦ, δύο; διεκόψε ὁ Ἀλέξανδρος. Ἐμένα δὲν ἔχετε τίποτε νὰ μὲ συγχωρήσετε!

— Ναί ναί, εἶν' ἀλήθεια δὲν ἔχω!

— Γι' αὐτὸ ἠσυχάσε ε συνέχισε ὁ σύζυγος. Σᾶς βλέπω πολὺ ταραγμένον. Πάρτε ἕνα φλυτζανὶ ἀκόμη, Τζούλια, σέυβιρε τον κύριο κόμη. Μήπως θέλετ νὰ βάλουν καὶ λιγο ἐλλιο;

— Ὄχι, εὐχαριστῶ, ὄχι

— Καλά! Το λοιπὸν μιὰ ποὺ ἡ γυναῖκα μου σᾶς εἶπε ὅτι εἶχε νὰ σᾶς, πῇ καὶ σεῖς, τὴν συγχωρήσατε γιὰ τὴν τρελλα της, σὲ μένα δὲν μ νει τίπο ε ἄλλο παρὰ νὰ σᾶς παρακαλεσω νὰ τιμᾶτε τοκτικὰ τὸ σπιτι μας μὲ τὶς επισκέψεις σας Ἐπειτ' ἀπο κεῖνο ποὺ διετυξε μετοξὺ μας, καταλαμβανεετ τὸ κακὴ φιγούρα θὰ κάμναμε ὀν κοβαμε τὶς σχεσει, μας... Ἐξ ἄλλου, τωρα ποὺ ἡ ἡ γυναῖκα μου, χάρι στὶς φρωνειδες μου, ἔιινε ἐντελῶς καλά, δὲν ἔχετε νὰ φοβᾶτε τὸ παρμικρὸ μὲ το νἄρχεσε σπιτι μα. Καὶ γιὰ νὰ σᾶ, ἀποδείξω πόσην πεποιθηοιν ἔχω ὅτι ἡ γυναῖκα ἔγιν' ἐντελῶς καλά, σᾶς ἀφήνω μόνους τοὺς δυό σας, μὴ τυχὸν εἴχατε νὰ πῆτε τιποτε ποὺ δὲν θὰ τολμούσατε νὰ τὸ πῆτε μπροστά μου, ἢ ποὺ ἐγώ, ἀπὸ λεπτότητα, δὲν θἄπρεπε νὰ τ' ἀκούσω.

Καὶ μὲ τὰ λόγι' αὐτά ὁ Ἀλέξανδρος βγῆκε, ἀφήνοντάς τους τὸν ἕνα ἀντικρὺ στὸν ἄλλο, ξαφνισμένους καὶ τοὺς δυὸ γιὰ τὴ στάσι του. «Τί ἄνθρωπος!» σκέπτουνταν ὁ Κόμης, «Νὰ ἄνδρας!» σκέπτουνταν ἡ Τζούλια... Καὶ μιὰ βωρειὰ σιωπὴ ἀλλώθη...

Οὔτε ἡ Τζούλια αὔτε ὁ κόμης τολμοῖσαν νὰ ἰδοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο καταπρόσωπο...

Ὁ Μπρντναβιέλλα τηροῦσε τὴν πόρεια ἀπ' ὅπου εἶχε βῆ ὁ σύζυγος...

—Μὴν κυτιᾶτε ἔτσι, εἶπε ἡ Τζούλια. Δὲν τὸν ξέρετε καλὰ τὸν ἄνδρα μου. Αὐτὸς νὰ παραφυλάῃ πίσω ἀπὸ πόρτα γιὰ νὰ κρυφακούσῃ...

—Ξέρω κ' ἐγώ; Εἶναι ἱκανὸς νὰ φέρῃ καὶ μάρτυρας..

—Πῶς καὶ τὸ λέτε αὐτό, κόμη;

—Πῶ.; Μὰ θαρρεῖτε λησμόνησα τὴ μέρα πῶ φερε τοὺς δυὸ γιατροὺς σ' ἐκείνη τὴν φριχτὴ σκηνή, ὅπου μ' ἐξ ετέλισε ὅσο μπόρεσε κ' ἔκανε τὸ ἔγκλημα ὁ σᾶς βγάῃ τρελλή;

—Μὰ ἦταν ἡ ἀλήθεια γιατὶ ἂν δὲν ἤμουνα τότε τρελλή, δὲν θἄλεγα ποτὲ πὼς τάχα ἤσταν ἐρωμένος μου κι' ὅμως τὸ εἶπα...

—Μά...

—Τί μά;

—Μὴ θέλετε νὰ μὲ βγάλετ' ἐμένα τώρα τρελλό; Θ' ἀρνηθῆτε ὅτι... Τζούλια!

—Δόνα Τζούλια ἢ κυρία νὲ Γκομέζ!

—Ἔστω: *κυρία νιε Γκομές*...

—Λοιπόν;

—Θ ἀρνηθῆτε, ἔλεγα. ὅτι, γιὰ τοῦτον ἢ τὸν ἄλλον λόγο, εἴχατε ἀρχίσῃ νὰ δέχεσθε τὶς φιλοφρονήσεις μου... τί λέγω: τὸν ἔρωτά μου;...

—Κόμη!

—.ὅ ι φθάσατε στὸ τέλος ὄχι ἀτελῶς νὰ δέχεσθε, παρὰ νὰ ἤσθε σεῖς ἐκείνη ποὺ προκαλούσατε, καὶ...

—Σᾶς εἶπα, κόμη, σᾶς εἶπαμιὰ φορὰ ὅτι ἤμουνα τρελλὴ· δὲν μπορῶ νὰ τὸ ἐπαναλαμβάνω...

Ὥστε ἀρνεῖσθε ὅτι ὑπηρξα ἐραστής σας;

—Σᾶ. ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλι ὅτι ἤμουνα τρελλή.

—Ἄ, μὰ δὲν μπορεῖ πιὰ κανεὶς νὰ μεινῃ οὔτε σιγμὴ ἐδῶ μέσα. Ἀντίο!

Καὶ λεγοντας αὐτὰ ὁ κόμης ἔδοσε τὸ χέρι του σὴ Τζούλια. μὲ τὸν φόβο ὅτι δὲν θὰ τὸ δεχόταν. Ἀλλὰ ἐκείνη τοῦ ἔδοσε ἀδίσταικτα τὸ δικό της καὶ τοῦ εἶπε:

—Λοιπόν, ἀκούσατε τὶ εἶπε ὁ ἄνδρας μου· μπορεῖτε νἄρχεστε ὅποτε θέλετε...

—Μὰ Τζουλια..

—Τί... μπᾶ καὶ ξαναρχίσετε; Μὰ καλέ, τότε ἤμουνα τρελλή..

—Φοβοῦμαι ὅτι ἐμένα θὰ μὲ κάνετε στὸ τέλος τρελλὸ οἱ δυό σας· ὁ ἄντρας σου καὶ σύ· ἐμενα ναί...

· Σᾶς; Τρελλὸν ἐσᾶς; αὐτὸ μοῦ φαίνεται σἂν ἀδύνατο.

—Ἄ. ναί· ξέχασα «μαϊμαυδέλος» καὶ τρελλὸς γινται;

Ἡ Τζούλια ἔσκασε τὰ γέλοια, κι' ὁ κόμης ἔφυγε κατιν ροπισμένος, σκασμένος απ' τὸ κυκό του κι' ἀποφασισμένος νὰ μὴν ξαναπατηση στο σπιτι αὐτο ποτε

Ὅλη αὐτὴ ἡ τρικυμία τὴν ἐγονάτισε τὴν κακσμοίρα τὴν Τζούλιο, ὥσπου ἔπεσε βαρειὰ στο κρεββατι ἀπο νοσο ἔγκεφαλι ἡ. Τώρα, ναί, εἶχε ὁικιο νὰ φοβᾶ αι μηπως σημωνε ἀλήθεια τὰ σύνουα τῆς τρελλας....

Σωχνα την ἔπιανε παραλήρημα, καὶ στὸ παραμιλητο της ἐπάνω καλοῦσε τὸν ἄνδρα της μὲ τὰ πιὸ θερμά, τα πιὸ παθητικὰ λόγια Ἐκεῖνος προσεχε σ ην κάθε της φωνή. σὴν κιθε τη ἔξαψι καὶ πρωσπαθοῦσε να τὴν ἡσυχαση. «Ἐγὼ δω, παιδὶ μου νἄμαι, δικός σου, μονο δικός σου. ὅλο. δικός σου!» τῆς ἔλεγε στ' αὐτι, ἐνῶ ἐκεινη κρεμωσαν ἀπ' τὸ λαιμό του καὶ τὸν ἔσφιγγε. λὲς καὶ θὰ τον ἔπνιγε

Τὴν ἐτῆγε σιὰ κεήματά του νὰ 'δῇ μὴ τυχὸν ἡ ἔξοχη τὴν ἔκαμνε καλά. Μα τίποτε, το κακὸ δὲν ἀποχωρισε σ' ἕνος τρομερὸς βραχνᾶ, τὴν ἐκρατοῦσε πάντα στ' ἀμπάγια του....

Τελος ὁ ἄνθρωπο τῆς γροθιᾶς καὶ τῆς τύχης ἄρχισε νὰ ἀπαλαβαίνῃ πὼς ὁ Θνατος θὰ τοῦ ἄρπαζε τὴ γυναῖκα του.. Μαιώθηκε τότε, ἔγιν ἐξ φρενῶν.. Φώναξε τοὺς πιὸ καλοὺς γιατροὺς». "Ὅλα χαμένα» τοῦ εἶπαν.

—Σωσε μου την! εἶπε σ' ἕναν.

—Ἀδύναιο, δὸν Ἀλεξανδρε, ἀδύνατο!

—Σῶσέ μου την! Σοῦ δίνω τὴν περιουσία μου δλην μου την περιουσία, ὅλα τὰ ἑκατομμύρια, ὅλα γι' αὐτή, ἀκοῦς; ὅλα γιὰ τὴ ζωή της!

—Ἀδύνατο, δὸν Ἀλέξανδρε, ἀδύνατο!

—Τὴν ζωή μου, δίδω τὴν ζωη μου γιὰ τὴ δική της! «Μετάγγισι τοῦ εἰμάτου», αἔ πῶς; δὲ μπορεῖτε νὰ τὸ κάνετε αὐτό; Νὰ μοῦ πάρετε δηλαδὴ τὸ δικό μου καὶ νὰ τὸ κενώσετε σεἰς φλέβις της, αἔ; ἄ.ντε, πάρτε το, κάντε το αὐτὸ ποὺ σᾶς λέγω...

—Ἀδύνατο, δὸν Ἀλέξανδρε, ἀδύνατο!

—Γιατι μπρὲ ἀδύναιο; Τὸ αἷμα μου, ὅλο μου τὸ αἷμα γι' αὐτή!

—Ὁ Θεό. ! μόνο ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ τὴν σώσῃ.

—Ὁ Θεός; Ποῦ εἶναι ὁ Θεός; Δὲν μοῦ πῆγε ποτὲ ὁ νοῦς σὲ δαύτον!

Καὶ γυρνόντας πρὸς τὴν Τζούλια, ποὺ ἦταν ὠχρή, ἀλλὰ πάρα ποτὲ ὡραία, ὑπέρκαλη ἀπ' τὴν ὁμορφιὰ τοῦ θανάτου ποὺ ἐσίμωνε, τῆς, εἶπε:

—Ποῦν' ὁ Θεός, Τζούλια;

Ἕνα κίνημα τῶν φωτερῶν ματιῶν ἐκείνης, σὸ νὰ τοῦ εἶπε:

—Ἐκεῖ!

Ὁ Ἀλεξανδρος σήκωσε τὸ βλεμμα κι' εἶδε τὸν Ἐσταυρωμένο πάν' ἀπ' τὸ κρεββατι... Τὸν ἔπηρε μεμιᾶ,, τὸν ἔσφιξε δυνατὰ στὴν χούφτα του καὶ «σῶσε μού την!» εἶπε· σῶσε μού την καὶ πάρε μου τὸ πάν, τὸ ἔχει μου, τὸ αἷμα μου, τὸ εἶναι μου..»

Ἡ Τζούλια χαμογέλασε. Ὁ τυφλὸς παραλογισμὸς ποὺ συνέπαιρνε τον ἄνδρα της γέμιζε τὴν ψυχή της μ' ἕνα ἱλαρώτατο φῶς.. Ὦ, ποσο εὐτυχισμένη ἦταν τώρα! Πῶς μπόρεσε ἄλλοτε ν' ἀμφιβάλῃ γιὰ τὴν ἀγάπη αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου:

Στάλα τὴ στολα τῆς ἔφευγε ἡ ζωή...

Ἀλλὰ νά! ἄρχισε νὰ κρυώνῃ, νὰ γίνεται μάρμαρο! Τότ' ἐκεῖνος πῆγε κ' ἔπεσε. πλάϊ της—ἔτεσε πλάϊ της καὶ τὴν ἔσφιξε δυνατὰ στὴν ἀγκαλιά του, γιὰ νὰ τῆς δόσῃ την θερμότητά του, τὴν θερμότητα ποὺ τῆς ἔφευγε. Την πνοή του ἂν μποροῦσε νὰ τῆς δόσῃ! Ἔκαμνε ἂν τρελλός... Ἐκεινη χαμογελοῦσε...

— Πεθαίνω, Ἀλέξανδρε, πεθαίνω.

— Ὄχι, δὲν πεθαινεις. τῆς ἔλεγε. Δὲν μπορεῖς νὰ πεθάνῃς!

—Ἡ γυναῖκα ἡ δική σου δὲν μπορεῖ νὰ πεθάνῃ αἔ;

— Ναί, δὲν μπορεῖ. Νὰ πεθάνω γὼ καλλίτερα! Μιὰ ποὺ ὁ θάνατο. ἔρχεται, ἄς ἔλθῃ, ἀλλὰ σ' ἐμένα. σ' ἐμένα ὁ θανατος! ἄς ἔλθῃ!

—Ἄ! τώρα καταλαβαίνω. πὼς δὲν ὑπέφερα μάταιο! Ἀκοῦς ν' ἀμφιβάλλω ἂν μ' ἀγαπᾶς!

— Ναί, δὲν σ' ἀγαπῶ! Αὐ ἀ ποὺ λὲν γιὰ τὸν ἔρωτα καὶ τὸν ἔρωτα, χίλιες φορες σιόχω τῇ Τζούλια, εἶναι βλακεῖες τῶν βιβλίων! Ὄχι, δὲν σ' ἀγαπῶ ἔτσι ἐγώ, μὲ «ἔρωτα»! Ὅλοι αὐτοὶ οἱ... ὅλοι αὐτοι ποὺ μιλοῦν για «ἔρωτα», ἀφηνουν τὶς γυναῖκες τους καὶ πεθαινουν. Δὲν εἶναι ἀγάπη αὐτή! Κοὶ δὲν σ' ἀγοπῶ ἐγώ..

— Πῶς; ρωτησ' ἐκεῖνη μὲ τὴν λεπτὴ φωνούλα τη καὶ τὴν παλιὰ ἀγωνια ξανανιωμένη..

— Ναί, δὲν σ' ἀγαπω... Σε.. δὲν ὑπάρχει λέξι!..

Καὶ ξέσπασε σὲ λυγμοὺς πνιχτοὺς. λυγμοὺς ποὺ μοιαζαν ἀγωνιαχμητὸ θανάτου κι' ἄγριου ἔρωτος μαζύ

— Ὦ καλέ μου...

Σεὴν ἄτοινη αὐτὴ συμπόνια ἦταν κάτι σἂν λυπητερο ἀναχρασμα θυιαμβου

— Μὰ δὲν θα πεθάνῃς, δὲν μπορεῖς νὰ πεθάνῃς, δὲν θελω νὰ πεθάνῃς! Σκοιωσέ με. Τζούλια, ἐμένα κοὶ ζησε!

— Πεθαινω!

— Κ' ἐγὼ μ' ἐσέ!

— Μα το παιδί;

— Ἄ, πεθάνῃ κι' αὐτό! Τὶ ἀγάπη ἀξίζει χωρὶς ἐσέ;

— Ὦ Θεέ μου, εἰσαι τρελλός...

— Ναί, τρελλὸς ἐγὼ εἶμαι ὁ τρελλός. ἐγὼ ἤμουν πάντα ὁ τρελλός, ἐγω! Σκότωσε με! Σκότωσέ με, Τζούλια, καὶ πάρε με μαζύ σου!

— Ἂν μπορούσα..

— Μὰ ναί, σκότωσέ με καὶ ζῆσε, ζῆσε γιὰ τὸν ἑαυτό σου..

— Κ' ἐσύ;

— Ἐγώ; Ἂν δὲν μπορῶ νἄμαι γιὰ σέ, ἄς πεθάνω ἐγώ!

Καὶ τὴν ἔσφιγγε, τὴν ἔσφιγγε ὅλο καὶ περισσότερο. μὴ τοῦ φύγῃ...

— Μ ι πέ μου, ἐπι τέλους, πέ μου τί εἶσαι σύ; τοῦ ψιθύριο' ἐκεινη στ' αὐτί

— Ἐγώ; τίποτε περισ ότερο ἀπὸ ἄνδρας, ἀλλὰ ὁ δικός σου ἄνδρας, ἐκεῖνος ποὺ ἔφκιαξες ἐσύ!

(¹) Συνηθέτει πολὺ στὴν Ἱσπανία νὰ φωνάζουν μιὰ γυναῖκα μὲ τὸ μικρὸ της τ' ὄνομα Μόνον ὅταν θελήσουν μεγαλύτερη τυπικότητα, τὴν φωνάζουν μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἄνδρος της προτάσσοντες τὸ μόριον de, ὅπως παρακαιω: *Κυρία νὲ Γκομές*.

ΕΝΑΣ ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΣ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ, ΓΙΑ ΝΑ ΕΙΝΕ ΤΕΛΕΙΟΣ ΚΑΙ ΝΑ ΜΗ ΘΕΩΡΗΤΑΙ ΠΑΛΑΙΩΜΕΝΟΣ

Ο ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΖΑΝ-ΛΟΥΪ ΦΟΡΑΪΝ ΜΙΑ ΔΟΞΑ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΤΕΧΝΟΚΡΙΤΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ PAR INTERIM ΜΕ 5 ΦΟΡΑΙΝ ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΩΣ

Γενήθηκε στὸ 52 στὸ Ρένς· πέρασε ἀπ' τὸ ἐργαστῆρι τοῦ *Ζερώμ*, τοῦ *Γιονς* καὶ τοῦ *Νυρεμπέρ*· μαθήτεψε στὸν *Καρπό*, τὸν *Γκιῦο*, τὸν *Ντεκκά*, τὸν *Μανέ*, τὸν *Γκαβαρνί* — εἶχε ὅλους τοὺς μεγάλους δασκάλους του, καὶ τὸν ἐιωτό του καλὸν καὶ ἄξιον, ὅσον ἕνας *Ζιν-Λ ὶ-Φ ρείν* ἦτανε καὶ εἶνε. Αὐ ὁ τ ὸ νομά του. γράφει ὁ *Ἰερὶβ* ὁ τε γνοκρίτης, θαρρεῖς καὶ τοῦ τῶ δωσαν οἱ Μοῖσες. Θυμίζει τὴ δοξα τὴν ἴδια τοῦ Forum, τὴν μονη ἀδιαφιλονείκητη καὶ τὴν μόνη σταθερή. Τεχνῖτες πάμπολλοι ὡς τώρα κέρδισαν τὴ συμπάθ ια καὶ χάρηκαν καὶ χαίρονται τὴν εὔνοια τὸ ἐγκώμιο, τὴν φήμη, ἐνόσῳ ζοῦν. Ὁ Φοραὶν ὅμως δὲν κέρδισε καὶ δὲν ἔχει μόνο ὅλ' αὐτά. παρὰ καὶ κάτι παραπάνω'— ἔχει ἐκεῖνο ποὺ γιὰ νὰ φκιαχτῇ χρειάζεται καὶ δουλεψῃ καρδιὰ καὶ νοῦς μαζύ ἔχει τ' *ὄνοια* ποὺ μόνο τὸ οἰοθῆμα καὶ τὸ αἰσθητήριο ἑνὸς ὁλοκλήρου λαοῦ μπορεῖ νὰ δόσῃ· ἔχει τὴ *δοξα!*

Ἀλήθεια' ἀποτελεῖ ἐξαίρεσι. Σπάνιο, πολὺ σπάνιο ζωγράφος καὶ σχεδιαστὴς σἂν κι' αὐτὸν νἄχῃ κατακτήσει ἔτσι δὰ καὶ τὸ πολὺ κοινὸ καὶ τοὺς συγχρόνους του καί, τὸ σπουδαιότερο, τοὺς νεωτέρους του! Νὰ τοὺς ἔχει κατακτήσει, χωρὶς καὶ νὰ τολμᾷ κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι τὸ γρωστᾶ καὶ λίγο αὐτὸ στὴ μόδα ἢ σὴν τύχη. Βεβαια πὼς κ' ἡ πολιτική, βέβαια πὼς κ' ἡ φιλολογία συνετέλεσαν σὴ δόξα του Και γιατί ὄχι; Μὴ δὲν ἐστάθηκε σὲ τόσες περιστάσεις,τόσα χρόνια, ὁ πιὸ πιστός, ὁ πιὸ λεπτός, ὁ πιὸ ἀνεξάντλητος ἐρμηνευτὴς τῶν χίλιων-μύριων αἰσθημάτων τῆς «κοινῆς γνώμης;»

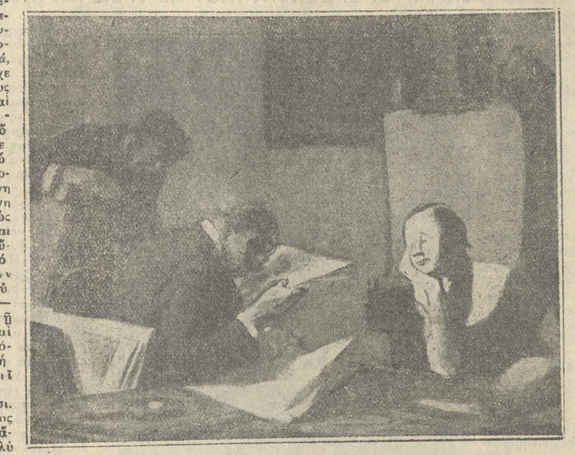

Ἡ μήπως τὰ σκίτσα του κ' οἱ γελοιογραφιες του. ποὺ περνοῦν τὶς 4,000, μήπως ἡ γραφική κ' ἡ γραφτὴ σάτυρά του, ἡ καυστικὴ καὶ πικρη, μὰ καὶ ἀνθρώπινη. δὲν στέκει πλάϊ στ' ἄλλο του ἔργο, ἰσότιμη κ' ἰσοξια—ἱστορική, Πόσοι ἔχουν τὴν φλέβα τῆς εἰρωνίας δυνατὴ καὶ ἀστειρευτη ὅσο ὁ *Γουβέλης* αὐτὸς τοῦ *κραγιονιο*, ὅπως πολὺ δίκαια τὸν ὠνόμασαν; Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνον εἰρωνία ὁ Φοραὶν καὶ χιοῦμορ καὶ σκῶμμα καὶ πνεῦμα ὀξύτατο—τὸ πνεῦμα τὸ ἴδιο προσωποποιημένο, ζωογραφισμένο μονόχρωμα, θαυπά. ματ'ρα. Εἶνε κ' εὐδοκία καὶ κρυφὴ συγκατάβασι στὸ βάθος Ἔ·σι καὶ στὸν Ναὸ τοῦ Κυρίου μαστιγώνουν ἀλύτητα τοὺς κολλυβιστής. μὰ καὶ τοὺς συγχωροῦν! Πόσο ὁ Φοραὶν ὁ σπουργίτης φαίνεται θρεμμένος ἀπ' τὸ στάρι τῶν πωλητῶν ποὺ ἐσκόρπισεν Ἐκεῖνος... Καὶ πόσο δὲν ἀξίζει ν' ἀποῦῃ κανεὶς γιὰ τὴ στοργὴ καὶ τὴ ουγκίνησι μὲ τὴν ὁποίαν ὁ γελοιογράφος τῶν ἐπικαίρων τοῦ Εὐαγγέλιο. καὶ μᾶς ἔκανε ἄθελά μας νὰ συνοδοιποιήσουμε *πρὸς τοὺς Ἐμμαούς* μὲ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν γλυκειὰν ἀπαντοχὴ νὰ δοῦμε κ' ἐμεῖς τὸν Κύριο...

— «Μὰ εἶνε ὁ ἴδιος ποὺ ὕγρανε τὶς ματιὲς τῶν γεροπαραλυμένων τοῦ κοσμικοῦ κένερου στὸ ποθερὸ δῦαμα τῆς χαριτωμένης χορεύτριας...»

Εἶνε!

— «Μὰ πῶς... Ὁ ἴδιος δὲν εἶνε ποὺ ἐρίπισε μὲ μιὰ ἀρκαδικὴ πνοὴ τὴν ἀφράτη γυμνια τῆς «ἀνακεκλιμένης» του;...

Εἶνε, κύριοι' εἶνε! Καὶ τοῦτο κ' ἐκεῖνο καὶ τ' ἄλλο, μὰ ἐδῶ καὶ πέρα ὁ ἴδιος, μοναδικὸς κι' ἀσύγκριτος, ὑδατοχρωμογράφος κ' ἐπιγραμματιστής, χαλκογράφος καὶ καρικατουρίστας, σχεδιαστής καὶ ζωγράφος—ζωγράφος καὶ δημιουργὸς παν ἀπ' ὅλα, καὶ νεος μεσ' στοις νέους μ' ὅλο ποῦνε κι' Ἀκαδημαϊκὸς καὶ παιᾷ τὰ ἑβδομήντα-πεντε του! Ἀφ ὅτου πρωτοφάνηκε μὲ τοὺς Ἐμπρεσιονιστὰς ὡ τὰ σημερα δὲν ἐσταματησε... Τὶ ἐλιγο. παραγωγῆς κι' αὐιός, ποσοτικὴς καὶ ποιοτικῆς; Ἡ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ του σάτυρα—λίγες ἀθρὲ. γραμμὲς καὶ μιὰ ἰσουχτερὴ λεζάντα 'Ἀλλὰ ὄχι πάντα· κάποτε ὁλοκληρη ἀτμόσφαιρα, ἕνα πολύβουο κομμάτι ζωῆ μὲ τὴν ῥάθυμη ἀλλ' ἐκφρασικώτατο κίνησι τῆς γυναίκας στὸ χάρμα τοῦ βραδιοῦ. Α! μὲ πόσες γλῶσσες λυλεῖ ἡ κάθε του γραμμὴ ποὺ σβύνει στὴ σκιὰ μὲ τὸ πάντα γοργο καὶ πάντα σάν ἀβέβαιο κι' ἀτέλειωτο σχεδιό του... Ποιὸς τὸν φθάνει σ.ὸν σπιθηροβόλο του διάλογο, στὸν κωμικοτραγικὸ χλυσίγελο του, σ ὴν ἔκφρ σι; Νὰ γιατί. νὰ πῶς ἡ γαλλικὴ δημοσιογραφία ἔχει κάτι μεγαλο ποὺ λείπει ἀπ' ὅλες τὶς ἄλλες ποὺ λείπει. φυσικά, κι' ἀπ' τὴν Ἑλλάδα, μιὰ ποὺ τὸ δόμο τὴν ἀνηφορικὸ ποὺ ἐτρωβῆξε κάποτε μὲ τὸ ρυθδί του ὁ Θ μος ὁ Ἄννι.ος δὲν τὸν ἔξεναδιεβῆκε κανείς!

Ὅ.ι ὁ Φοραὶν εἶνε βέρος παρισιός. τὸ φωνάζει τὸ ἔργο του «Παρισινός..»

Μὰ τὴν ἀλήθεια, τὸ πνεῦμα, βεβαια, *ὅπου θέλει πνεῖ*, μᾶ σὰ νὰ πνῇ κάπως ἀνετώτερα στὸ Παρίσι. Ὁπωσδήποτε ὁ διεθνισμὸς τοῦ Παρισιοῦ κι' ὁ παρισιανισμὸς τοῦ Φοραὶν εἶνε κι' αὐτός ἕνας λόγος—ὁ ἔσχατος ἔστω· γιὰ τὸν ὁποῖο τὸ ἔργο του εἶνε πανανθρώπινο.

Τί ὅμως χαρακτηρίζει κυρίως τὸ ἔργο αὐτό;

Ἕνας «*δυναμισμός*», ἕνας ἔντονος ζωϊκὸς παλμός, μία σφριγηλὴ καὶ χωρὶς *λόσι συνεχειας* κυκλοφορία.

Ξεῦρει νὰ συμπτύσῃ στὸ ἐλάχιστο, νὰ πετάει στὴν ἀνάγκη ὅλα, μὰ κρατάει ἕνα: τὴ ζωντάνια! Πῶς; εἶνε δῶρο τοῦ δημιουργοῦ αὐτό. ὅσο καὶ νὰ νομίζῃ ὁ ἴδιος πὼς κατέχει μυστικὸ ποὺ μᾶς ἀποκαλύπτει ὅταν, χαριεντίζοντα τὰ, ἐν πάσῃ περιπτώσει, μᾶς λέγει:

—Μὴ ζωγραφίζετε ἀπὸ μοντέλο· μὴ στέκεστε κατάντικρυ στὴ φύσι ἅμα ζωγραφίζετε! Ἡ φύσι εἶνε πολὺ κατεπειστικὴ καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀντοχαστῇ ἡρεμα μπροστά της!

Μεγάλος λόγος...

PAR INTERIM

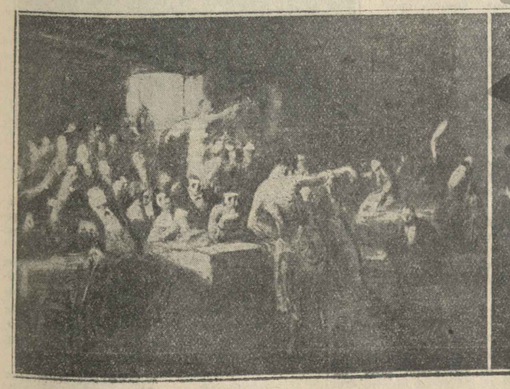

ΠΟΙΟΣ ΑΠ' ΤΟΥΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥΣ ΕΙΠΕ ΤΟΝ ΜΕΓΑΛΟΝ ΛΟΓΟΝ 'ΚΑΛΛΙΟ ΝΑ ΜΗΝ ΕΙΣΑΙ ΤΙΠΟΤΕ, ΠΑΡΑ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΗΧΩ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ„;

Ο ΤΟΠΙΟΓΡΑΦΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ-ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ-ΚΑΜΙΛΛΟΣ ΚΟΡΩ Ο ΟΠΟΙΟΣ ΚΑΙ ΩΣ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΟΣ ΕΙΝΕ ΜΕΓΑΛΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΟΚΡΙΤΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ Σ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕ ΤΡΕΙΣ ΚΟΡΩ ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΩΣ

Ἔχρειάσθη ὀκτῶ ἐτῶν ἐπιμονὴ καὶ παθητικὴ ἀντίστασις κατὰ τῶν γονέων του, διὰ νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὸν Κορὼ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ζωγραφικήν.

Οἱ γονεῖς τοῦ Κορώ, νοικοκύριδες τοῦ Παρισιοῦ (ἡ μητέρα καλλιτέχνις μοδίστα ὁ πατέρας ὑφασματέμπορος) ὠνειρεύοντο να εἰσαγάγουν μὲ ὅ ας τὰς τιμὰς τον μονογενῆ υἱόν των εἰς τὴν ἔντιμον συντεχνίαν τῶν ὑφασματεμπόρων. Δὲν ἤθελαν κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἰδοῦν γενειοφοροῦντα καὶ καπνίζοντα ἀφελῶς τὴν πίπαν του, ἀμελῶς ντυμένον μὲ τὴν μπλούζαν του, καλλιτεχνην, τέλος πάντων, τὸν συνεχιστὴν τοῦ ὀνόματός των.

Οἱ Κορώ, ἀγαθοὶ ἀλλὰ καὶ σταθεροί, ἐπέμειναν, καὶ τέλος, ὅταν ἐδοκίμασαν εἰ τὸ ἐμπόριον τὸν διάδοχόν των καὶ εἶδαν ὅτι θὰ ἐγίνετο κακὸς ἔμπορος, ἔδοσαν τὴν ἄδειαν νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ζωγραφικήν.

Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Κορὼ (διότι εἶχε καὶ ἐχθροὺς ὁ μεγαλοφυὴς οὗτος, ὁ γεμάτος καλωσύνη, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μόνον ἡ ἀνθρωπίνη κακία ἐξηγεῖ), συκοφαντοῦν τὸν Κορὼ ὅτι ὑπῆρξε πάρα πολὺ ἐπιδέξιος ἔμπορος καὶ ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὀλιγοχρονίου ἐπιδόσεώς του εἰς τὸ ἐμπόριον, ὑπῆρξεν ὁ ἐφευρέτης τῆς ἀποκρύψεως ἢ μᾶλλον τῆς παραποιήσεως τῆς ἐτικέττας, τῶν τιμῶν τῆς βιτρίνας, μὲ τὸ νὰ προσθέτῃ ἀπαρατήρητον ἕνα μικρὸ μικρὸ 95 εἰς τὸν μεγάλον καὶ καταφανῆ ἀριθμὸν τῶν δραχμῶν 6,95 μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ὁ πελάτης περιεπλανᾶτο καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ἐκόστιζεν 6 μόνον δρχμὰς κᾶτι ποὺ ἐκόστιζεν 7 παρὰ πεντάραν.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ὁ Κορὼ μαθητεύει εἰς τὸν φίλον του ζωγράφον Μισαλὸν καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μισαλὸν τὸν πυραλομβάνει ὁ φίλος τοῦ Μισαλὸν ὁ Μπερτέν, μέτριοι ζωγράφοι καὶ οἱ δύο.

Ὁ Κορὼ ἔμεινε σπουδάζων εἰς τὴν Ρώμην τρία ἔτη καὶ 31 ἐτῶν πλέον παρουσιάζει εἰς τὸ Σαλὸν δύο ἔργα του διὰ πρώτην φοράν. Τοξιδεύει πολὺ εἰς Γαλλίαν ἀλλὰ πάντοτε μενει ἕνα μεγάλο παιδὶ ὑποτακτικὸ καὶ προσκολλημένο ἀκόμη καὶ σὲ μεγάλη ἡλικία στὴν μητέρα του, ὅπως μετὰ τὸν θάνατόν της προσεκολλήθη εἰς τὴν ἀδελφήν του. Ἀτημέλητος μποὲμ καπνίζων αἰωνίως, εἶνε ἡ ἀπελπισία τῆς κομψῆς Παρισινῆς κυρίας Κορώ,

Ὅταν ἀκούει τὰ τραγοόδια του ἀπὸ τὸ ἀτελιέ του στενάζει καὶ λέγει ἀπελπισμένη:

— Θέ μου! πῶς ἐγέννησα τέτοιον κοινὸν ἄνθρωπο!

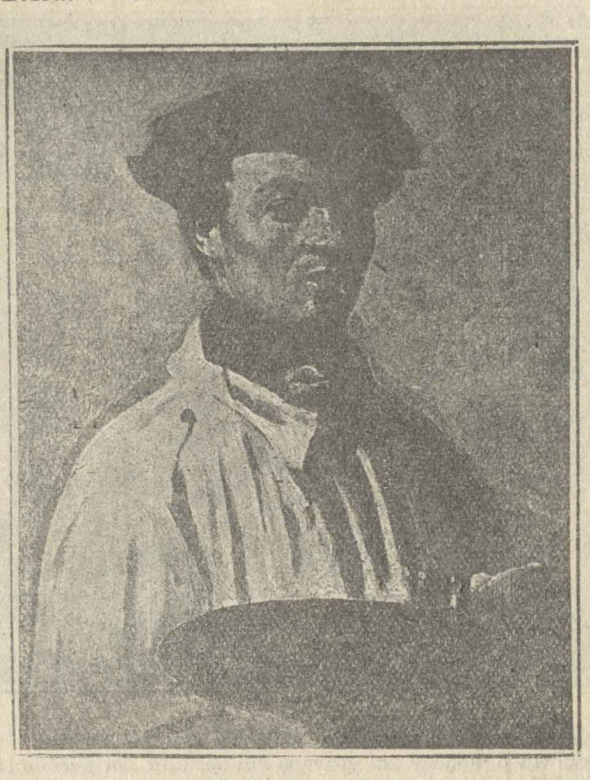

Αὐτοπροσωπογραφία

Ὁ Κορὼ εἶνε ἤδη 56 ἐτῶν, ὅταν τοῦ δίδεται τὸ παράσημον τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Ὁ γέρω Κορὼ πιστεύει ὅτι κάποιο λάθος θὰ ἔγινε καὶ ὁ υἱὸς ἔλαβε τὸ δι' ἄλλον προωρισμένον παράσημον. Τὸ παράσημον θέλει κομπότρυπαν ἀξιοπρεποῦς ρεδιγκότας καὶ ὁ Κορὼ φορεῖ ξεκούμπωτο βεστόνι λεκιασμένο μὲ χρώμα α. Ὅτως δηποτε δέχεται τὴν πραγματικότητα, δίδει διὰ πολλοστὴν φορὰν μερικὰς συμβουλὰς πρὸς τὸν υἱόν του, διὰ τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ὁποίας συνεπάγεται ἡ ἀπόκτησις τοῦ παρασήμου, τὰ καθηκοντα τοῦ καλοῦ πολίτου πρὸς ἑαυτόν, τοῦ αὐξάνει τὸ ἐπίδομα (διότι τοῦ διδει χαρτζηλίκι ἀκόμη καὶ τώρα ποὺ εἶνε πενηντάρης) καί, τέλος, τὸν προτρέπει νὰ ἐπιμελῆται περισσότερον τὸ ἐξωτερικόν του.

Ὁ Κορὼ ὅμως μέεει ὁ ἴδιος. Μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός του καὶ τῆς ἀδελφῆς του, γίνεται τέλειος μπρέμ, μαγειρεύει σὲ μιὰ σομπα στὸ ἀτελιέ του γιὰ νὰ μὴ χάνῃ καιρὸν στὰ ἑστιατόρια καὶ παράγει ἀριστουργήματα

Ὅλοι γνωρίζουν τὸν Κορώ, ὡς τὸν μεγαλον τοπιογράφον τῶν ὁμιχλωδῶν τοπίων, τῶν καταφύτων ὑγρῶν πεδιάδων, τῶν μελαγχολικῶν δύσεων τοῦ φθινοπώρου, τὸν μάγον ἀπεικονισιὴν τοῦ Φοντενεμπλώ, ἀλλ' ὅτι εἶνε ἐπίσης καὶ μεγάλος συνθέτης, μεγάλος προσωπογράφος χρωματιστὴς τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς μουσικῆς τῶν τόνων, τὸ γνωρίζουν ὀλίγοι.

Ὁ ἴδιος εἰς ἕνα καλλιτεχνικὸν ἀφορισμόν του δίδει ἀνάλυσιν του ἔργου του καὶ τῶν αἰσθητικῶν του ἀντιλήψεων

Ἡ τέχνη, λέγει, στηρίζεται εἰς τέσσαρα στοιχεῖα: Τὸ οχέδιον, τὸ χρῶμα, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀποδόσεως τῶν τόνων του, τὸ αἴσθημα τὸ γεννώμενον ἀπὸ τὴν ἐντύπωσιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν, ἡ ὁποία εἶνε ἡ ἀπόδοις τῶν ἀνωτέρω.

Καὶ καταλήγει: Δὲν ξέρω ἂν κατέχω τὸ σχέδιον καὶ τὸ χρῶμα, ἔχω ὅμως ὀλίγον τὸ αἴσθημα, καὶ προσπαθῶ νὰ ἀποκτήσω τὰ ἄλλα.

Ἡ μετριόφρων περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του γνώμη δὲν ἐμποδίζει νὰ εἶνε τὸ λεπτότερο μάτι, νὰ συλλαμβάνῃ τὸς ἀτμώδεις διαφανείας τῆς πρωϊνῆς ἀφυπνισεως τοῦ δάσους, καὶ νὰ εἶνε ὁ καθαρότερα πλαστικὸς καὶ συνθετικὸς ποιητής.

Αἱ προσωπογραφίαι εἶνε τέλειαι εἰς ἁρμονιαν τόνων καὶ κάποια μελαγχολία πλανωμένη εἰς τὰ πρόσωπα καὶ ἰδιως μία ρεμβώδης ἀφαιρεσις τοῦ βλέμματος τῆς δίδει κάποιο χάρμα ἰδιαίτερο καὶ κάμνει τὰ πρόσωπα τῶν πινάκων τοῦ Κορὼ κᾶι τὸ ζωντανόν, κᾶτι τὸ ἔμψυχον.

Ο Χριστὸς εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν καὶ ἕνας *Χορὸς Νυμφῶν εἰς τὸ ὄρος*, ἔδοσαν τὴν δόξαν εἰς τὸν Κορώ. Πλῆθος θαυμαστῶν καὶ ἀγοραστῶν τὸν περικυκλωνει, ἀφελῆ, ἀγαθὸν καὶ ἀπέριττον. Συνδεεται μὲ τὸν Μανὲ καὶ τὸν Μιλλέ τὸν περίφημον ζωγράφον τοῦ Ἑσπεριοῦ, μὲ τὸν Νωμιὲ τὸν διάσημον σχεδιαστην καὶ γελοιογράφον

Ὁ Νωμιὲ εἶνε δυστυχὴς παρὰ τὴν μεγαλοφυΐαν του, πτωχὸς καὶ τυφλός. Ὁ ἀγαθὸς Κορὼ τοῦ ἀγοράζει ἕνα σπῆτι διὰ νὰ περάσῃ τὰ γηρατεῖα του.

— Μὲ ἀγαπᾶς τόσον πολύ, λέγει ὁ Νωμιέ, ὥστε εἶσαι ὁ μόνος ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν ὁποῖον δέχομαι κᾶτι χωρὶς νὰ προοβληθῶ.

Ὁ Κορώ, γερων εὐτυχής, περιβαλλόμενος ἀπὸ φίλους, ἐρωτᾶζεται πάντοτε καὶ ἀφοῦ ἔγασε καὶ τὴν ἀδελφήν του, κατὰ τὸ 1875, εἰς ἡλικίαν 79 ἐτῶν ἀποθνήσκει χαμογελῶν καὶ ἀστειευόμενος μὲ τοὺς φίλους του ποὺ τὸν περικυκλώνουν,

— Σημερα, λέγει, τὸ βράδυ, ὁ μπάρμπα Κορὼ θὰ δειπνήσῃ ἐκεῖ ψηλά!

Καὶ δείχνει τοὺς οὐρανούς.

Τὸ ἔργο τοῦ Κορὼ θὰ μείνῃ αἰώνιο διὰ τὴν ἰδιόρρυθμον ἀπόδοσιν τῆς φύσεως. Χρῶμα δ' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει· ὑπάρχει δύνσμις τῶν τόνων τοῦ χρώματος καὶ ἁρμονία τῶν χρωμάτων μεταξύ των. Ἀλλὰ ὑπὲρ πᾶσαν τεχνοτροπίαν καὶ ἰδιοφυΐαν εἶνε θαυμαστὴ ἡ ποιητικὴ διάθεσις καὶ ἡ δημιουργικὴ παράστασις τῆς φύσεως εἰς τὰς λεπτομερεστέρας ἀποχρώσεις καὶ στιγμάς.

Τέλος, καὶ ὡς Ἕλληνες ἀκόμη, θὰ πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι ὁ Κορὼ εἶνε ὁ ἑλληνοθρεμμένος δημιουργὸς τοῦ «*Ορφέως*», τοῦ «*Χοροῦ τῶν νυμφῶν*», τοῦ «*ἄδοντος Ὁμήρου*», τῆς «*Ἀρτέμιδος σὸ μπάνιο*», τῆς «*Νύμφης ποὺ παίζει μὲ τὸν ἔρωτα*», τῆς «*Νέας Ἑλληνίδος*» καὶ ἄλλων ἐξαισίας τέχνης συνθέσεων ἐπὶ θεμάτων ἑλληνικῶν.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Στὸ ἐργασιῆρι

«Αὐγουστίνα» ἡ ἰταλίς